

Lectio Divina segédanyag

C év - Lk 15,1-3.11-32

A Szentmise evangéliumi szakaszához

Szerkesztési munka végrehajtói:

Biblikus nézőpont:

Asztalos Gábor, Geiszelhardt Sára, Nyúl Viktor,

Liturgikus nézőpont

Mohay Réka

Patrisztikus nézőpont

Asztalos Livia

Pedagógiai nézőpont:

Csonka Laura, Roszkopf Rita

Szemlélődési nézőpont

Mohay Réka

Szerkesztő

Asztalos Livia

Tanítóhivatali nézőpont

Révai László,

Szabóné Nagy Katalin

Lektorai szolgálatot teljesítették:

Nyúl Viktor –teljes tartalom áttekintése

+ EVANGÉLIUM Szent Lukács könyvéből

A mennyei Atya megbocsát tékozló fiának, ha őszintén megbánja bűneit.

Azokban a napokban vámosok és bűnösök jöttek Jézushoz, hogy hallgassák őt. A farizeusok és az írástudók méltatlankodtak miatta. „Ez szóba áll bűnösökkel, sőt eszik is velük” – mondták. Jézus erre a következő példabeszédet mondta nekik: „Egy embernek két fia volt. A fiatalabbik egyszer így szólt apjához: Atyám, add ki nekem az örökség rám eső részét. Erre ő szétosztotta köztük vagyonát. Nem sokkal ezután a fiatalabbik összeszedte mindenét, és elment egy távoli országba. Ott léha életet élt, és eltékozlta vagyonát. Amikor mindenét elpazarolta, az országban nagy éhínség támadt, s őmaga is nélkülözni kezdett. Erre elment és elszegődött egy ottani gazdához. Az kiküldte a tanyájára, hogy őrizze a sertéseket. Szívesen megtöltötte volna gyomrát a sertések eledelével, de még abból sem adtak neki. Ekkor magába szállt: Atyám házában hány napszámos bővelkedik kenyérben – mondta –, én meg itt éhen halok. Felkelek, atyámhoz megyek, és azt mondom neki: Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened. Arra már nem vagyok méltó, hogy fiadnak nevezz, csak béreseid közé fogadj be.

Azonnal útra is kelt, és visszatért atyjához. Atyja már messziről meglátta, és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, nyakába borult, és megcsókolta. Ekkor a fiú megszólalt: Atyám vétkeztem az ég ellen és teellened. Arra már nem vagyok méltó, hogy fiadnak nevezz. Az atya odaszólt a szolgálónak:» Hozzátok hamar a legdrágább ruhát, és adjátok rá. Húzzatok gyűrűt az ujjára és sarut a lábára. Vezessétek elő a hizlalt borjút, és vágjátok le. Együnk és vigadjunk, hisz fiam halott volt és életre kelt, elveszett és megkerült.«Erre vigadozni kezdtek.

Az idősebbik fiú kint volt a mezőn. Amikor hazatérőben közeledett a házhoz, meghallotta a zeneszót és a táncot. Szólt az egyik szolgálónak, és megkérdezte, mi történt. Megjött az öcséd, és atyád levágatta a hizlalt borjút, mivel épségben visszakarta őt – felelte a szolgáló. Erre az idősebbik fiú megharagudott, és nem akart bemenni. Ezért atyja kijött és kérlelni kezdte. De ő szemére vetette atyjának: Látod, én annyi éve szolgállok neked, és egyszer sem szegtem meg parancsodat. És te nekem még egy gödölyét sem adtál soha, hogy mulathassak egyet a barátaimmal. Most pedig, hogy ez a te fiad, aki vagyonodat rossz nőkre pazarolta, megjött, hizlalt borjút vágattál le neki.

Ő erre azt mondta: Fiam, te mindig itt vagy velem, és mindenem a tied. De most úgy illett, hogy vigadjunk és örüljünk, mert ez a te öcséd meghalt és most életre kelt, elveszett és újra megkerült.”

Ezek az evangélium igéi.

1. Lectio – olvasás

1.1. Biblikus vonal

1.1.1. Görög szöveg szó szerinti fordítása

1 Ἦσαν δὲ αὐτῶ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ.

Közeledett pedig hozzá minden vámos és bűnös, hogy hallgassák őt.

2 καὶ διεγόγγυζον οἱ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι οὗτος ἁμαρτωλὸς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς.

És egymás közt zúgolódtak a farizeusok és az írástudók mondva, hogy ez bűnösöket fogad magához, és együtt eszik velük.

3 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων·

Mondta pedig nekik ezt a példázatot mondva:

(...)

11 Εἶπεν δέ· ἄνθρωπός τις εἶχεν δύο υἱούς·

Mondta pedig: „Egy embernek két fia volt.

12 καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρὶ· πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας· ὁ δὲ διεἴλεν αὐτοῖς τὸν βίον.

És mondta közülük a fiatalabb az apának: 'Apám, add nekem a vagyon rám eső részét!' Az pedig szétszította nekik a vagyont.

13 καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν πάντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἄσώτως.

És nem sok nap után összegyűjtve mindent a fiatalabb fiú elutazott egy távoli vidékre, és ott szétszórta a vagyonát kicsapongó módon élve.

14 δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι.

Miután pedig elköltött mindent, lett egy hatalmas éhínség szerte azon a vidéken, és ő nélkülözni kezdett.

15 καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους,

És elmenve elszegődött azon vidék polgárainak egyikéhez, és (az) elküldte őt a földjeire sertéseket őrizni.

16 καὶ ἐπεθύμει χορτασθῆναι ἐκ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ.

És vágyott arra, hogy jóllakjék a szentjánoskenyerekből, amelyeket a sertések ettek, és senki sem adott neki.

17 εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη· πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρὸς μου περισσεύονται ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ὧδε ἀπόλλυμαι.

Magába szállva pedig mondta: 'Apámnak hány bérese bővelkedik kenyerekben, én pedig az éhségtől itt elveszek.'

18 ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ· πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου,

Felkelve el fogok menni az apámhoz, és azt fogom neki mondani: 'Apám, vétkeztem az ég ellen, és veled szemben.

19 οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱὸς σου· ποιήσόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου.

Már nem vagyok méltó a fiadnak hívatni: tegyél velem, mint a béreseid közül eggyel!'

20 καὶ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἐτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη καὶ δραμῶν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.

És felkelve elment az apjához. Amikor pedig még távol volt, látta őt az apja, és zsigereiben megrendült, és futva a nyakába borult, és megcsókolta őt.

21 εἶπεν δὲ ὁ υἱὸς αὐτῶ· πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμι ἄξιος κληθῆναι υἱός σου.

Mondta pedig a fiú neki: 'Apám, vétkeztem az ég ellen, és veled szemben, már nem vagyok méltó a fiadnak hívatni.'

22 εἶπεν δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· ταχὺ ἐξενέγκατε στολήν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας,

Mondta pedig az apa a rabszolgáinak: 'Gyorsan hozzátok elő az elsőrangú ruhát, és öltöztessétek fel őt, és adjatok gyűrűt a kezére, és sarut a lábára!

23 καὶ φέρετε τὸν μύσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν,

És hozzátok a hizlalt borjút, vágjátok le, és étkezve örvendezzünk,

24 ὅτι οὗτος ὁ υἱὸς μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἦν ἀπολωλὼς καὶ εὐρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι.

mert ez a fiam halott volt, és életre kelt, elveszett volt, és megtaláltatott.' És elkezdtek örvendezni.

25 Ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῶ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν,

Az idősebbik fia pedig a mezőn volt: és amint jőve közeledett a házhoz, zeneszót és táncot hallott.

26 καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παιδῶν ἐπυνθάνετο τί ἂν εἴη ταῦτα.

És odahívva egyet a szolgák közül érdeklődött, hogy mik ezek a dolgok (mit jelentsen ez).

27 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἦκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν.

Az pedig mondta neki: 'a testvéred megjött, és az apád levágta a hizlalt borjút, mert egészségesen visszakarta őt.'

28 ὠργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν, ὁ δὲ πατήρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν.

Haragra lobbant pedig, és nem akart bemenni, az apja pedig kijőve kérlelte őt.

29 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ· ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ·

Az pedig felelve mondta az apjának: 'Íme, annyi éve rabszolgaként szolgálok neked, és soha sem hagytam figyelmen kívül parancsodat, és soha sem adtál nekem egy kecskegidát, hogy barátaimmal együtt örvendjek:

30 ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγὼν σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν σιτευτὸν μόσχον.

amikor pedig ez a fiad, aki felélte a vagyonodat parázna nőekkel, megjött, levágtad neki a hizlalt borjút.'

31 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν·

Az pedig mondta neki: 'Fiam, te mindig velem vagy, és minden, ami az enyém, a tiéd.

32 εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν, καὶ ἀπολωλὼς καὶ εὐρέθη.

De szükséges volt örvideni és örülni, mert ez a testvéred halott volt, és el kezdett élni, és elveszett volt, és megtaláltatott.'

1.1.2. Legfontosabb magyar fordítások

Nova Vulgata

Szent István Társulati Biblia

Jeromos fordítás

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

¹*Erant autem appropinquant tés ei omnes publicani et pec catores, ut audirent illum.*

¹A vámosok és a bűnösök mind jöttek, hogy hallgassák.

¹A vámosok és bűnösök is mindnyájan odamentek hozzá, hogy hallgassák.

¹Mindenféle vámos és bűnös jött hozzá, hogy hallgassák.

¹Közelgetnek vala pedig ő hozzá a vámszedők és a bűnösök mind, hogy hallgassák őt.

¹A vámszedők és a bűnösök mind egyre jöttek Jézushoz, hogy hallgassák.

²*Et murmurabant pharisaei et scribae dicentes: " Hic peccatores recipit et manducatur cum illis "*

²A farizeusok és az írástudók méltatlankodtak miatta. „Ez bűnösökkel áll szóba, sőt eszik is velük” – mondták.

²A farizeusok és az írástudók azonban méltatlankodtak: »Ez bűnösökkel áll szóba és velük eszik.«

²A farizeusok és az írástudók zúgolódtak emiatt: „Ez bűnösökkel társalog és velük eszik”, jegyezték meg.

²És zúgolódának a farizeusok és az írástudók, mondván: Ez bűnösöket fogad magához, és velük együtt eszik.

²A farizeusok és az írástudók viszont így zúgolódtak egymás között:

– Ez bűnösöket fogad magához, és velük eszik.

³*Et ait ad illos parabolam istam dicens:*

³Erre mondott nekik egy példabeszédet:

³Akkor ezt a példabeszédet mondta nekik:

³Erre a következő példabeszédet mondta nekik:

³Ő pedig ezt a példázatot beszélé nekik, mondván:

³Erre ezt a példabeszédet mondta nekik:

¹¹Ait autem: " Homo quidam habebat duos filios.

¹¹Majd így folytatta: „Egy embernek volt két fia.

¹¹Azután így szólt: »Egy embernek volt két fia.

¹¹Aztán tovább folytatta: „Egy embernek két fia volt.

¹¹Monda pedig: Egy embernek vala két fia;

¹¹Azután így folytatta:

– Valakinek volt két fia.

¹²Et dixit adolescentior ex illis patri: "Pater, da mihi portionem substantiae, quae me contingit". Et divisit illis substantiam.

¹²A fiatalabbik egyszer így szólt apjához: Apám, add ki nekem az örökség rám eső részét! Erre szétosztotta köztük vagyonát.

¹²A fiatalabb azt mondta apjának: 'Apám! Add ki nekem az örökség rám eső részét!' Erre szétosztotta köztük vagyonát.

¹²A fiatalabb így szólt atyjához: atyám, add ki az örökség nekem járó részét. Az elosztotta köztük vagyonát.

¹²És monda az ifjabbik az ő atyjának: Atyám, add ki a vagyonból rám eső részt! És az megosztá köztük a vagyont.

¹²A fiatalabbik így szólt apjához: „Atyám, add ki nekem a vagyon rám eső részét.” Ő pedig megosztotta köztük javait.

¹³Et non post multos dies, congregatis omnibus, adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam et ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose.

¹³Nem sokkal ezután a fiatalabbik összeszedte mindenét és elment egy távoli országba. Ott léha életet élve eltékozolta vagyonát.

¹³Nem sokkal ezután a fiatalabb fiú összeszedte mindenét, elment egy távoli országba, és ott léha étellel eltékozolta vagyonát.

¹³Néhány nap múlva a fiatalabb összeszedte mindenét, elköltözött messze vidékre és kicsapongó étellel eltékozolta vagyonát.

¹³Nem sok nap múlva aztán a kisebbik fiú összeszedvén mindenét, messze vidékre költözék; és ott eltékozolá vagyonát, mivelhogy dobzódva élt.

¹³Néhány nap múlva a fiatalabbik fiú összeszedett mindent, elköltözött messze földre, és ott eltékozolta vagyonát, mert szertelen életet élt.

¹⁴Et postquam omnia consummasset, facta est fames valida in regione illa, et ipse coepit egere.

¹⁴Amikor már mindenét elpazarolta, az országban nagy éhínség támadt, s nélkülözni kezdett.

¹⁴Miután mindent elpazarolt, nagy éhínség támadt azon a vidéken, és nélkülözni kezdett.

¹⁴Miután mindenét elpazarolta, nagy éhínség támadt azon a vidéken, és szűkölködni kezdett.

¹⁴Minekutána pedig mindent elköltött, támada nagy éhség azon a vidéken, és ő kezdte szükségét látni.

¹⁴Miután elköltötte mindenét, nagy éhínség támadt azon a vidéken, ő pedig nélkülözni kezdett.

¹⁵Et abiit et adhaesit uni civium regionis illius, et misit illum in villam suam, ut pasceret porcos;

¹⁵Erre elment és elszegődött egy ottani gazdához. Az kiküldte a tanyájára a sertéseket őrizni.

¹⁵Erre elment és elszegődött egy ottani gazdához, aki kiküldte a tanyájára, hogy őrizze a disznókat.

¹⁵Fogta magát, beszegődött egy polgárhoz azon a vidéken. Az kiküldte tanyájára, hogy őrizze a sertéseket.

¹⁵Akkor elmenvén, hozzá szegődék annak a vidéknek egyik polgárához; és az elküldé őt az ő mezeire disznókat legeltetni.

¹⁵Ekkor elment, és elszegődött egy helybeli polgárhoz, aki kiküldte őt a földjeire disznókat őrizni.

¹⁶et cupiebat saturari de siliquis, quas porci manducabant, et nemo illi dabat.

¹⁶Örült volna, ha éhségét azzal az eledellel csillapíthatta volna, amit a sertések ettek, de még abból sem adtak neki.

¹⁶Szeretett volna jóllakni a disznók eledelével, de abból sem adtak neki.

¹⁶Szívesen megtöltötte volna gyomrát a sertések eledelével, de senki sem adott neki belőle.

¹⁶És kívánja vala megtölteni az ő gyomrát azzal a moslékkal, a mit a disznók ettek; és senki sem adt volna neki.

¹⁶Szívesen megtöltötte volna a gyomrát azzal az eleséggel, amit a disznók ettek, de senki sem adott neki.

¹⁷In se autem reversus dixit: “Quanti mercennarii patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo.

¹⁷Ekkor magába szállt: Apám házában a sok napszámos bővelkedik kenyérben – mondta –, én meg éhen halok itt.

¹⁷Ekkor magába szállt, és azt mondta: ‘Apámnak hány bérese bővelkedik kenyérben, én meg itt éhen halok.

¹⁷Akkor magába szállva így bánkódott: hány béres dúskál ennivalóban atyám (házában), én pedig itt éhen veszek!

¹⁷Mikor aztán magába szállt, monda: Az én atyámnak mily sok bérese bővölködik kenyérben, én pedig éhen halok meg!

¹⁷Ekkor magába szállt, és ezt mondta: „Apámnak hány bérese bővelkedik kenyérben, én pedig itt éhen pusztulok!

¹⁸Surgam et ibo ad patrem meum et dicam illi: Pater, peccavi in caelum et coram te

¹⁸Útra kelek, hazamegyek apámhoz és megvallom: Apám, vétkeztem az ég ellen és teellened.

¹⁸Fölkelek, elmegyek apámhoz, és azt mondom neki: Apám! Vétkeztem az ég ellen és teellened!

¹⁸Fölkelek és atyámhoz megyek. Atyám, mondom neki, vétkeztem az ég ellen és teellened!

¹⁸Fölkelvén elmegyek az én atyámhoz, és ezt mondom neki: Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened.

¹⁸Útra kelek, elmegyek apámhoz, és azt mondom neki: »Apám, szörnyű bűnt követtem el ellened.

¹⁹et iam non sum dignus vocari filius tuus; fac me sicut unum de mercennariis tuis”.

¹⁹Arra, hogy fiadnak nevezz, már nem vagyok méltó, csak béreseid közé fogadj be.

¹⁹Már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezz, csak béreseid közé fogadj be engem!’

¹⁹Arra már nem vagyok méltó, hogy fiadnak nevezz, csak béreseid közé fogadj be.

¹⁹És nem vagyok immár méltó, hogy a te fiadnak hivattassam; tégy engem olyanná, mint a te béreseid közül egy!

¹⁹Már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezz. Fogadj be béreseid közé!«”

²⁰Et surgens venit ad patrem suum. Cum autem adhuc longe esset, vidit illum pater ipsius et misericordia motus est et accurrens cecidit supra collum eius et osculatus est illum.

²⁰Csakugyan útra kelt és visszatért apjához. Apja már messziről meglátta és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, a nyakába borult és megcsókolta.

²⁰Föl is kerekedett, és elment apjához.

Apja már messziről meglátta és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, a nyakába borult és megcsókolta.

²⁰Fölkerekedett tehát és visszament atyjához. Atyja már messziről meglátta őt és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, nyakába borult és megcsókolta.

²⁰És felkelvén, elméne az ő atyjához. Mikor pedig még távol volt, meglátá őt az ő atyja, és megesék rajta a szíve, és oda futván, a nyakába esék, és megcsókoltá őt.

²⁰Útra kelt, és elment apjához. Még messze járt, amikor apja meglátta, megesett a szíve rajta, eléje futott, a nyakába borult, és megcsókolta.

²¹Dixitque ei filius: "Pater, peccavi in caelum et coram te; iam non sum dignus vocari filius tuus".

²¹Erre a fiú megszólalt: Apám, vétkeztem az ég ellen és teellened. Már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezz.

²¹A fiú így szólt hozzá: 'Apám! Vétkeztem az ég ellen és teellened; már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezz.'

²¹Atyám, szólt a fiú, vétkeztem az ég ellen és teellened! Már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezz.

²¹És monda néki a fia: Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened; és nem vagyok immár méltó, hogy a te fiadnak hivattassam!

²¹A fiú ekkor így szólt: „Apám, szörnyű bűnt követtem el ellened. Nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezz.”

²²Dixit autem pater ad servos suos: "Cito proferte stolam primam et induite illum et date anulum in manum eius et calceamenta in pedes

²²Az apa odaszólt a szolgálknak: Hozzátok hamar a legdrágább ruhát és adjátok rá. Az ujjára húzzatok gyűrűt, és a lábára sarut.

²²Az apa azonban ezt mondta szolgálainak: 'Hozzátok hamar a legdrágább ruhát és adjátok rá, húzzatok gyűrűt az ujjára és sarut a lábára!

²²De atyja megparancsolta a szolgálknak: Vegyétek elő hamar a legdrágább köntöst és adjátok rá, húzzatok gyűrűt az ujjára és sarut lábára.

²²Az atyja pedig monda az ő szolgáinak: Hozzátok ki a legszebb ruhát, és adjátok fel rá; és húzzatok gyűrűt a kezére, és sarut a lábaira!

²²Az apa viszont ezt mondta szolgáinak: „Hozzátok ki hamar a régi ruháit, és öltöztessétek fel! Húzzatok gyűrűt az ujjára és sarut a lábára!

²³et adducite vitulum saginatum, occidite et manducemus et epulemur,

²³Vezessétek elő a hizlalt borjút, és vágjátok le. Együnk és vigadjunk,

²³Azután hozzátok elő a hizlalt borjút, vágjátok le, együnk és vigadjunk,

²³Vezessétek elő a hizlalt borjút és öljétek le. Együnk és vigadjunk,

²³És előhóvván a hízott tulkot, vágjátok le, és együnk és vigadjunk.

²³Azután hozzátok a hizlalt borjút, vágjátok le! Együnk és vigadjunk,

²⁴quia hic filius meus mortuus erat et revixit, perierat et inventus est”. Et coeperunt epulari.

²⁴hisz fiam halott volt és életre kelt, elveszett és megkerült. Erre vigadozni kezdtek.

²⁴mert ez a fiam meghalt, és föltámadt, elveszett, és megtaláltatott.’ Aztán elkezdtek vigadozni.

²⁴hiszen a fiam meghalt, de föltámadt, elveszett, de megkerült. Erre vigadozni kezdtek.

²⁴Mert ez az én fiam meghalt, és feltámadott; elveszett, és megtaláltatott. Kezdének azért vígadni.

²⁴mert ez a fiam halott volt, és újra életre kelt; elveszett, és megkerült!” És elkezdtek vigadozni.

²⁵Erat autem filius eius senior in agro et, cum veniret et appropinquaret domui, audivit symphoniam et choros

²⁵Az idősebbik fiú kint volt a mezőn. Amikor hazatérőben közeledett a házhoz, meghallotta a zeneszót és a táncot.

²⁵Az idősebb fiú pedig a mezőn volt, és amikor hazatérőben a házhoz közeledett, meghallotta a zeneszót és táncot.

²⁵Idősebb fia kinn volt a mezőn. Hazafelé jövet hallotta a muzsikát és a táncot.

²⁵Az ő nagyobbik fia pedig a mezőn vala: és mikor hazajövéen, közelgetett a házhoz, hallá a zenét és táncot.

²⁵Az idősebbik fiú a mezőn volt, és amikor hazajövet közeledett a házhoz, meghallotta a zenét és az énekszót.

²⁶et vocavit unum de servis et interrogavit quae haec essent.

²⁶Szólta az egyik szolganak és megkérdezte, mi történt.

²⁶Odahívott egyet a szolgák közül, és megkérdezte, hogy mi történt.

²⁶Hívta az egyik szolgát és megkérdezte, mi történt.

²⁶És előszólítván egyet a szolgák közül, megtudakozá, mi dolog az?

²⁶Magához hívott egy szolgát, és tudakolta tőle, hogy mi történt.

²⁷Isque dixit illi: "Frater tuus venit, et occidit pater tuus vitulum saginatum, quia salvum illum recepit".

²⁷Megjött az öcséd, és apád levágta a hizlalt borjút, hogy egészségben előkerült – felelte.

²⁷Az így válaszolt neki: 'Megjött az öcséd, és apád levágta a hizlalt borjút, mivel egészségben kapta őt vissza.'

²⁷Megjött az öcséd, felelte, s atyád leölette a hizlalt borjút, mert egészségben visszakerült.

²⁷Az pedig monda néki: A te öcséd jött meg; és atyád levágatá a hizott tulkot, mivelhogy egészségben nyerte őt vissza.

²⁷Mire a szolga így felelt: „Testvéred jött meg, és apád levágatta a hizlalt borjút, mivel egészségben kapta őt vissza.”

²⁸Indignatus est autem et nolebat introire. Pater ergo illius egressus coepit rogare illum.

²⁸Erre ő megharagudott, és nem akart bemenni. Ezért az apja kijött és kérlelte.

²⁸Erre ő megharagudott, és nem akart bemenni. Ezért az apja kijött, és kérlelte.

²⁸Erre az megharagudott és nem akart bemenni. Atyja kijött és kérlelni kezdte.

²⁸Erre ő megharaguvék, és nem akara bemenni. Az ő atyja annakokáért kimenvén, kérlelé őt.

²⁸Ekkor ő haragra lobbant, és nem akart bemenni. De apja kijött, és kérlelte.

²⁹At ille respondens dixit patri suo: "Ecce tot annis servio tibi et numquam mandatum tuum praeterii, et numquam dedisti mihi haedum, ut cum amicis meis epularer;

²⁹De ő szemére vetette apjának: Látod, én annyi éve szolgállok neked és egyszer sem szegtem meg parancsodat. És nekem még egy gödölyét sem adtál soha, hogy egyet mulathassak a barátaimmal.

²⁹Ő azonban ezt mondta apjának: 'Lásd, hány esztendeje szolgállok neked, soha meg nem szegtem parancsodat, mégsem adtál nekem soha egy kecskét sem, hogy mulathassak barátaimmal.

²⁹De ő szemére vetette atyjának: nézd, annyi esztendeje szolgállok már neked, soha meg nem szegtem parancsaidat, de te egyetlen gödölyét sem adtál nekem, hogy barátaimmal mulathattam volna.

²⁹Ő pedig felelvén, monda atyjának: Ímé ennyi esztendőből fogva szolgállok neked, és soha parancsolatodat át nem hágtam: és nékem soha nem adtál egy kecskefiat, hogy az én barátaimmal vígadjak.

²⁹Ő azonban ezt mondta neki: „Látod, hány esztendeje szolgállok neked!? Soha nem szegtem meg parancsodat, és te sohasem adtál nekem még egy kecskét sem, hogy barátaimmal vigadozhassak.

³⁰sed postquam filius tuus hic, qui devoravit substantiam tuam cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulum saginatum”.

³⁰Most meg, hogy ez a fiad megjött, aki vagyonedat rossz nőkre pazarolta, hizlalt borjút vágattál le neki. –

³⁰De amikor megjött ez a te fiad, aki a vagyonedat parázna nőkre költötte, levágattad neki a hizlalt borjút.’

³⁰Most pedig, hogy ez a te fiad, aki vagyonedat parázna nőkre tékozolta, megjött, leöletted a hizlalt borjút.

³⁰Mikor pedig ez a te fiad megjött, a ki paráznákkal emésztette föl a te vagyonedat, levágattad neki a hizott tulkot.

³⁰Amikor pedig megjött ez a te fiad, aki parázna nőkre tékozolta el vagyonedat, levágattad a hizlalt borjút.”

³¹At ipse dixit illi: “Fili, tu semper mecum es, et omnia mea tua sunt;

³¹Az mondta neki: Fiam, te mindig itt vagy velem, és mindenem a tiéd.

³¹Ő azonban azt mondta neki: ‘Fiam! te mindig velem vagy, és mindenem a tiéd.

³¹Fiam, válaszolta ő, te mindig velem vagy és mindenem a tiéd.

³¹Az pedig monda neki: Fiam, te mindenkor én velem vagy, és mindenem a tiéd!

³¹Ő azonban így válaszolt: „Fiam, te mindig velem vagy, és mindenem a tiéd.

³²epulari autem et gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat et revixit, perierat et inventus est” ”.

³²S illet vigadnunk és örülnünk, mert ez az öcséd halott volt és életre kelt, elveszett és megkerült.”

³²De vigadozni és örvendezni kellett, mert ez az öcséd meghalt, és föltámadt, elveszett, és megtaláltatott.’«

³²Illett, hogy vigadjunk és örvendezzünk, mert a te öcséd meghalt, de föltámadt, elveszett, de megkerült.”

³²Vígadnod és örülnöd kellene hát, hogy ez a te testvéred meghalt, és feltámadott; és elveszett, és megtaláltatott.

³²Ünnepelni és örvendezni kellett, mert ez a te testvéred halott volt, és életre kelt; elveszett, és megkerült.”

1.1.3. Behatárolás

A vámosokkal és a bűnösökkel együtt társalgó és étkező Jézus tanítását az irgalmasság fontosságáról a farizeusok és az írástudók zúgolódása kapcsán az evangélista három példázatot összefűzve fogalmazza meg: az elveszett bárány (Lk 15,4-7), az elveszett pénzérme (Lk 15,8-10) és az elveszett fiú (Lk 15,11-32). Így ez a szakasz (Lk 15,11-32) része Jézus irgalmasságról szóló beszédének, amit Lukács egy rövid bevezetést követően (Lk 15,1-3) részletesen kifejt.

1.1.4. Szó szerinti üzenet

Az irgalmas Atyáról szóló történetben Lukács hangsúlyozza, hogy:

- a mennyei Atyát jelképező apa irgalma nagyobb, mint a fiainak a bűne.
- Isten nem tesz egyenlőségjelet az ember és a bűn között: mindig kész megbocsátani.
- A fiát hazaváró apa, aki odarohan gyermekéhez, majd a nyakába borul, s megcsókolja, jelzi Isten gyengédségét, amely erősebb minden bűn ridegségénél.
- Az elsőrangú ruha és a gyűrű felöltése az istengyermeki méltóság jele, amit nem elveszít a bűnös ember, hanem elfelejt. E szimbólumokkal kívánja emlékeztetni az apa a fiút, hogy ő mindig a gyermeke marad, függetlenül attól, hogy mit tett.
- A hizlalt borjú levágása, a tánc, a zene a visszatalálás, a visszafogadás, a megbocsátás, és a helyreállt közösség örömnepét fejezi ki.
- Az apa mindent megtesz azért, hogy mindkét gyermeke emlékezzék arra, hogy ők az ő fiai, s egymásnak testvérei maradnak. Irgalmas és örvendező

magatartásra hívja gyermekeit, ami abból fakad, hogy egymásban, a másikban észreveszik a testvért.

- Ahhoz, hogy az apa meg tudjon bocsátani, szükséges a bűnbánó megtérése, elindulása hazafelé. A megtérésre pedig az apára való emlékezés vezet, amikor a tékozló fiú visszaemlékezik az apai házban tapasztalt nagylelkűsége, és bizalommal apának szólítja őt (Lk 15,17-19.21). Ugyanakkor az idősebbik fiú nem az édesapjára, hanem a rabszolgamunkára gondol csak vissza, sem apját apának, sem testvérét testvérnek nem nevezi (Lk 15,29-30). Édesapja jön ki hozzá, hogy „megtisztítsa, felébressze” igazi emlékezését, s rádöbben a fiú és testvéri méltóságára és küldetésére.
- Az igazi béke és öröm nem az önzésből, nem a gőgből, hanem az irgalmas megbocsátásból, befogadásból fakad. Abból az örömből, hogy ami, illetve aki elveszett (a bárány, a pénzérme, a tékozló fiú), megkerült, vagyis találkozott Isten irgalmával, ahogy a fejezet utolsó szava, mint annak csúcspontja, hirdeti (Lk 15,32)!
- Az evangélista arra bátorít, hogy Istenre, mint Atyánkra, egymásra, mint testvérünkre tekintsünk, és így is cselekedjünk.

1.1.5. Kulcsszavak rövid elemzése

ἐσπλαγχνίσθη (*eszplánkhniszthé*): 'zsigereiben megrendül' (Lk 15,20)

Ez a szó a zsigerekből, a belsőből fakadó megrendülést, megindulást jelöli. Tehát elsősorban nem egy értelmi döntést, hanem egy ösztönös megnyilvánulást feltételez. A Lukács-evangéliumban mind a háromszor ugyanebben az igeformában (aoristos múlt időben) jelenik meg a kifejezés, ami az adott cselekvés kezdetére is utal (Lk 7,13; Lk 10,33; Lk 15,20). Illetve összekapcsolódik a látással, amely során egy másik ember nyomorát látva megrendül az adott személy, és ez arra indítja, hogy kapcsolatba lépjen vele, és segítse a nehéz helyzetben lévőket. Az Úr Jézus látva az özvegyet, aki egyetlen fiát gyászolja, azt mondja neki, hogy ne sírjon, s feltámasztja a naimi ifjút (Lk 7,13-14). A szamaritánus megpillantva a sebesült vándort, odamegy hozzá, és bekötözi a sebeit (Lk 10,33-34). Végül pedig az apa meglátva hazatérő fiát, odarohan, és a nyakába borul a megbocsátás és a visszafogadás jeléül (Lk 15,20).

Mindegyik alkalommal Isten irgalmasságáról beszélnek ezek az igehelyek: Jézusra (Lk 7,13; Lk 10,33), illetve a mennyei Atyára (Lk 15,20) utalva. A Szentírásban legutoljára éppen ebben a szakaszban jelenik meg ez az ige, hirdetve ezzel is még nagyobb hangsúllyal Isten nagylelkű irgalmát (Lk 15,20)!

Vagyis Isten lényegéből fakadóan irgalmas. Látva az ember nyomorát, Ő teszi meg az első lépést, hogy találkozzék vele, hogy megérintse, megvigasztalja, meggyógyítsa, megbocsátóan átölelje és visszafogadja őt!

εὐφρανθῶμεν (*eufránthómen*): 'örvendezni, örülni, örömet szerezni' (Lk 15,23-24.29.32)

Az evangéliumok közül csak Lukács evangéliumában található meg ez a kifejezés (Lk 12,19; Lk 15,23-24.29.32; Lk 16,19). A saját vagyonában bízó, gazdag ember öröméről is beszámol az evangélista (Lk 12,19; Lk 16,19), de ez az öröm, mivel önző magatartásból fakad múló, elporladó érzés csupán.

Ugyanakkor ez a szó négyszer az irgalmas apáról szóló példázatban jelenik meg, ami hangsúlyozza a szakasznak a tónusát. Habár az idősebbik fiú nem tud (még) igazán örülni (Lk 15,29), az apa mégis szükségesnek tartja az örvendező ünneplést kisebbik fia hazatérése miatt (Lk 15,23-24.32). Az igazi öröm tehát nem az önző magatartásból, hanem az irgalom gyakorlásából: a befogadásból, a megbocsátásból, a közös ünneplésből fakad. Istennél az irgalom és az öröm összekapcsolódik: örömet találja abban, ha megbocsáthat az embernek (vö. Lk 15,7.10). És ez egyben az ember öröme és reménye is, amire hívja az apa a gyermekeit, s házának egész népét.

1.2. Kontextuális – kánoni párhuzamok

Párhuzamok Lukács evangéliumán belül

5,29-32 "Lévi a házában nagy lakomát rendezett neki. Nagyon sok vámos és más ember együtt ült vele az asztalnál. A farizeusok és az írástudók emiatt zúgolódtak. „Miért esztek és isztok együtt a vámosokkal és a bűnösökkel?” – kérdezték tanítványaitól. Jézus adott nekik feleletet: „Nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek. Mert nem az igazakat jöttem hívni, hanem a bűnösöket, hogy megtérjenek.”

16,1 "Aztán a tanítványokhoz fordult: „Egy gazdag embernek volt egy intézője. Bevádolták nála, hogy eltékozzolja vagyonát.”

16,21 “Örült volna, ha jóllakhat abból, ami a gazdag ember asztaláról hulladékként lekerült. De csak a kutyák jöttek és nyalogatták a sebeit.”

19,7 “Akik ezt látták, méltatlankodva megjegyezték, hogy bűnös emberhez tér be megpihenni.”

Szinoptikus és jánosi párhuzamok

Mt 9,10-13 “Amikor később vendégül látta házában, sok vámos meg bűnös jött oda, s Jézussal és tanítványaival együtt asztalhoz telepedett. Ezt látva a farizeusok megkérdezték tanítványaitól: „Miért eszik mesteretek vámosokkal és bűnösökkel?” Jézus meghallotta, és így válaszolt: „Nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegeknek. Menjetek és tanuljátok meg, mit jelent: Irgalmasságot akarok, nem áldozatot. Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem hogy a bűnösöket.”

Mt 21,28 “Mi a véleményetek erről? Egy embernek volt két fia. Odament az elsőhöz és szólt neki: Fiam, menj ki a szőlőbe dolgozni.”

Jn 17,10 “mert a tieid – hiszen ami az enyém, az a tied, s ami a tied, az az enyém –, és én megdicsőültem bennük.”

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

Péld 29,3 “Aki szereti a bölcsességet, öröme apjának, aki feslett nőt tart, elveri vagyonát.”

Iz 49,14-16 “Így panaszkodott Sion: „Elhagyott az Úr! Megfeledkezett rólam!” De megfeledkezhet-e csecsemőjéről az asszony? És megtagadhatja-e szeretetét méhe szülöttétől? S még ha az megfeledkeznék is: én akkor sem feledkezem meg rólad. Nézd, a tenyeremre rajzoltalak; falaid szemem előtt vannak szüntelen.”

Iz 55,7 “Hagyja el útját a gonosz, és gondolatait a bűnös; térjen vissza az Úrhoz, mert megkönyörül rajta, Istenünkhöz, mert bőkezű a megbocsátásban.”

Jer 3,12 “Menj el, és kiáltsd ezeket a szavakat észak felé: Térj vissza, te hűtlen Izrael – mondja az Úr. Nem haragszom többé rád mindörökre, hiszen irgalmas vagyok – mondja az Úr.”

Jer 31,20 “De hát nem oly kedves fiam nekem Efraim és nem oly dédelgetett gyermekem, hogy minden megfenyítése után meg ne kellene róla emlékeznem? Szívemnek meg kell indulnia, meg kell könnyörlöm rajtuk – mondja az Úr.”

1Makk 10,29 “Mostantól szabadnak nyilvánítalak benneteket, és elengedem az összes zsidónak az adót. A sóadót is, a koronaadót is.”

Zak 3,4 “Az angyal megszólalt, és azt mondta az előtte állóknak: „Vegyétek le róla a piszkos ruhát, és öltöztessétek díszes ruhába!”

Gal 2,12 “Mielőtt ugyanis néhányan átjöttek volna Jakabtól, együtt étkezett a pogányokkal, azután azonban, hogy ezek megjelentek, visszahúzódott és különvált tőlük, mert félt a körülmetéltektől.”

2. Meditáció – elmélkedés

2.1. Patrisztikus vonal

2.1.1. Catena Aurea

E heti szakaszunkkal kapcsolatosan az egyházatyák a következő megjegyzéseket, magyarázatokat tették:

„Majd így folytatta: „Egy embernek volt két fia.”

Szent Ágoston: Tehát egy embernek volt két fia. Ezt azt jelenti, hogy Istennek két népe van, úgyszólván két sarja az emberi nemnek: az egyik megmaradt az egy Isten tisztelésében, a másik elhagyta Istent, addig, míg bálványokat imádott.

„Nem sokkal ezután a fiatalabbik összeszedte mindenét és elment egy távoli országba. Ott léha életet élve eltékozolta vagyonát.”

Aranyszájú Szent János: A fiatalabbik fiú elutazott egy távoli országba, de nem az által, hogy térben távolodott el Istentől, aki mindenütt jelen van, hanem szabad akarata által: Mert a bűnös menekül Istentől, azért hogy lehetőség szerint minél távolabb legyen tőle.

Szent Ágoston: Pár nappal később történt az, hogy mindenét összeszedte, és egy távoli országba utazott, azaz elfeledte Istent. Ez azt jelenti, hogy nem sokkal az emberi nem megteremtése után, az ember lelke szabad akaratából úgy határozott, hogy önhatalmúlag létezik, mintha rendelkezhetne természete felett, hogy elhagyja azt, aki őt megteremtette, és hogy saját erejére bízsa magát. Ezt az erőt annál gyorsabban használta fel, minél messzebb távolodott attól, aki azt neki adta. [...] Tékozlónak vagy bujának nevezi azt az életstílust, mely a külső pompában dúskál, belül azonban üres.

„Amikor már mindenét elpazarolta, az országban nagy éhínség támadt, s nélkülözni kezdett.”

Szent Ágoston: Az éhínség, az az igazság szavának hiánya.

„Erre elment és elszegődött egy ottani gazdához. Az kiküldte a tanyájára a sertéseket őrizni.”

Tiszteletreméltó Béda: Sertéseket őrizni azt jelenti, hogy olyan dolgot tesz az ember, aminek a tisztátalan lelkek örülnek.

„Ekkor magába szállt: Apám házában a sok napszámos bővelkedik kenyérben – mondta –, én meg éhen halok itt.”

Szent Ambrus: Valójában önmagához tér vissza, azok után, hogy elhagyta saját magát. Mert hiszen ha valaki visszatér Istenhez, önmagához tér vissza; és aki eltávolodik Krisztustól, az önmagától távolodik el.

„Csakugyan útra kelt és visszatért apjához. Apja már messziről meglátta és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, a nyakába borult és megcsókolta”

Aranyszájú Szent János: Az apa érezte megtérését; de nem várta meg vallomása szavait, hanem elébe sietett fia kérésének, és irgalmat tanúsított iránta.

Felhasznált irodalom:

Thomas von Aquin: Goldene Kette oder fortlaufende, ganz aus den Stellen der Kirchenväter und Kirchenschriftsteller bestehende und kunstvoll verbundene Auslegung der vier Evangelien; übers. von Johannes N. Oischinger, 7 Bde., Regensburg 1881-1883

<http://www.catena-aurea.de/ljcpann24.html> (letöltés ideje: 2019. 03. 26.)

Thomas Aquinas

THE CATENA AUREA

GOSPEL OF SAINT LUKE

Translated by John Henry Newman

except Prooemium and bracketed portions by Joseph Kenny, O.P.

<https://dhspriority.org/thomas/CALuke.htm#15> (letöltés ideje: 2019. 03. 26.)

2.2. Tanítóhivatali vonal

2.2.1. Katolikus Egyház Katekizmusa

A tékozló fiú

1439. A megtérés és bűnbánat folyamatát Jézus csodálatosan írja le a „tékozló fiú” példabeszédében, melynek középpontja az „irgalmas Atya” (vö. Lk 15,11-24): a hazug szabadság káprázata, az atyai ház elhagyása; a végletes nyomorúság, melybe a fiú jutott, miután eltékozolta vagyonát; a mélységes megaláztatás, hogy disznókat kell őriznie, s ami még rosszabb, hogy a disznók eledelével vágyódik jóllakni; elgondolkodás az elveszett javakról; a bűnbánat és az elhatározás, hogy bűnösnek fogja vallani magát atyja előtt; a visszatérés útja; a nagylelkű fogadtatás az atyánál; az atya öröme: mindez a megtérés folyamatának sajátos eleme. A szép ruha, a gyűrű és az ünnepi lakoma annak az új, tiszta, emberhez méltó és örömteli életnek a szimbólumai, mely az Istenhez és az ő családjának - ami az Egyház - ölébe megtérő ember élete. Egyedül Krisztusnak az Atya szeretetének mélységeit ismerő Szíve volt képes Atyja irgalmasságának mélységeit ilyen egyszerűen és szépen kinyilatkoztatni számunkra.

1465. Amikor a pap a bűnbocsánat szentségét kiszolgáltatja, a jó Pásztor szolgálatát végzi, aki keresi az elveszett bárányt; az irgalmas samaritánusét, aki bekötözi a sebeket; az atyáét, aki a tékozló fiúra vár és visszatértekor szeretettel fogadja; az igazságos bírót, aki személyválogatás nélkül hoz igazságos és irgalmas ítéletet. Egyszóval a pap Isten bűnös iránti irgalmas szeretetének jele és eszköze.

1481. A bizánci liturgia a föloldozásnak többféle, könyörgő formáját ismeri, amelyek csodálatosan kifejezik a megbocsátás misztériumát, például: „Isten, aki Nátán prófétán keresztül megbocsátott Dávidnak, midőn az minden bűnét megvallotta, és megbocsátott Péternek, aki keservesen sírt, és a bűnös nőnek, aki könnyeivel öntözte a lábát, a vámosnak és a tékozló fiúnak, ugyanez az Isten bocsásson meg neked általam, bűnös által ebben a világban és a másokban, és anélkül, hogy elítélne, szólítson téged félelmetes ítélőszéke elé. Aki áldott mindörökkön örökké. Amen.” (Euchologion to mega /Athén, 1992/ 222.)

1700. Az emberi személy méltósága az Isten képmására és hasonlatosságára történt teremtésében gyökerezik (1. cikkely); és az isteni boldogságra szóló meghívásban nyeri el beteljesedését (2. cikkely). Az emberi lét sajátossága, hogy szabadon törekszik e beteljesedésre (3. cikkely). Szabad cselekedeteivel (4. cikkely) az emberi személy az Istentől megígért és az erkölcsi lelkiismeret által tanúsított jónak megfelelően alakul vagy nem alakul (5. cikkely). Az emberek önmagukat építik és

belülről növekednek: egész testi és lelki életük építőanyag a növekedésükhöz (6. cikkely). A kegyelem segítségével növekednek az erényben (7. cikkely), kerülnek a bűnt, vagy ha elkövették, a tékozló fiú példája szerint (vö. Lk 15,11-31) rábízják magukat mennyei Atyánk irgalmára (8. cikkely). Így jutnak el a szeretet tökéletességére.

„BOCSÁSD MEG A MI VÉTKEINKET”...

2839. Merész bizalommal kezdtünk imádkozni a mi Atyánkhoz. Kérve tőle, hogy szenteltessék meg az ő neve, azt kértük, hogy egyre inkább megszentelődjünk. Jóllehet magunkra öltöttük a keresztségi ruhát, utána is vétkezünk és elfordulunk Istentől. Most ebben az új kérdésben hozzá fordulunk, mint a tékozló fiú (vö. Lk 15,11-32), és bűnösnek valljuk magunkat előtte, mint a vámos (vö. Lk 18,13). Kérésünk „gyónással” kezdődik, mellyel egyszerre valljuk meg nyomorúságunkat és az ő irgalmasságát. Erős a reményünk, mert az ő Fiában „van megváltásunk és bűneink bocsánata” (Kol 1,14 vö. Ef 1,7). Megbocsátásának hatékony és biztos jelét Egyházának szentségeiben találjuk meg (vö. Mt 26,28; Jn 20,23).

Isten megbocsát a bűnösnek, a bűnösök újra tagjai lehetnek a közösségnek

1441. Egyedül Isten bocsátja meg a bűnöket (vö. Mk 2,7). Mivel Jézus az Isten Fia, önmagáról mondja: „az Emberfiának van hatalma a földön megbocsátani a bűnöket” (Mk 2,10), és ő maga gyakorolja ezt az isteni hatalmat: „Bocsánatot nyertek bűneid!” (Mk 2,5). Sőt isteni tekintélye folytán átadja az embereknek (vö. Jn 20,21-23), hogy az ő nevében gyakorolják ezt a hatalmat.

1443. Jézus nyilvános élete során nem csupán megbocsátotta a bűnöket, hanem megmutatta a megbocsátás hatását is: a bűnösöket, akiknek megbocsátott, visszafogadta Isten népe közösségébe, ahonnan a bűn eltávolította vagy kizárta őket. Ennek nyilvánvaló jele, hogy Jézus asztalához engedi a bűnösöket, sőt ő maga ül asztalukhoz; olyan gesztus ez, amely megindítóan fejezi ki az Istentől kapott megbocsátást (vö. Lk 15) és a visszatérést Isten népe körébe (vö. Lk 19,9).

A megbocsátás kapuja mindig nyitva áll a bűnbánók előtt

982. Nincs bűn, bármilyen súlyos legyen is, amit a szent Egyház nem bocsáthatna meg. „Nincs senki, bármilyen gonosz vagy bűnös legyen is, aki nem remélhetné biztonsággal a bűnbocsánatot, ha tévelygéseit őszintén bánja.” (Római Katekizmus 1, 11, 5. Kiad. P. Rodríguez /Vatikán-Pamplona, 1989/, 124.) Krisztus, aki minden emberért meghalt, azt akarja, hogy Egyházában a bűnbocsánat kapui mindig nyitva legyenek azok előtt, akik visszatérnek a bűnből. (vö. Mt 18,21-22)

2.2.2. Pápai gondolatok

Szent II. János Pál pápa: *Redemptor Hominis*

vö. Lk 15,11-32

9. A megváltás misztériumának isteni vonásai

Újra látván a Zsinat tanításának ezt a csodálatos részét, egy pillanatra sem feledkezünk meg arról, hogy Jézus Krisztus, az élő Isten Fia engeszteléssé lett értünk az Atyánál¹ Ő, és egyedül Ő engesztelte meg az Atya örök szeretetét. Tudniillik azt az atyaságot, mely kezdettől fogva megmutatkozott a világ teremtésében, abban, hogy a teremtés egész gazdagságát rábízta az emberre, amikor az embert „kevésbé tette kisebbé az angyaloknál”², „saját képére és hasonlatosságára” teremtette³. Krisztus megengesztelte Istennek azt az atyaságot és szeretetét, melyet az ember visszautasított, megszegve az első szövetséget⁴ és minden következő szövetséget is, melyeket Isten többször is följánlott az embereknek⁵ A világ megváltása – a szeretetnek az a félelmetes misztériuma, melyben megújul a teremtés⁶ – legbensőbb természete szerint az igazság teljessége az emberi szívben: az Egyszülött Fiú szívében, és általa válik lehetségessé mindazok szívének megigazulása, akik az Egyszülöttben öröktől fogva arra lettek rendelve, hogy Isten fiaivá váljanak, és meghívást kapjanak a kegyelemre és a szeretetre⁷. Az a Kálvárián föllállított kereszt, melyen az ember Krisztus Jézus – Szűz Mária édes fia, a Názáreti Józsefnek pedig fogadott fia – „elhagyja” ezt a világot, Isten örök atyaságának egy újabb bizonyosága. Mert Isten Krisztusban újra közeledik az emberi nemhez, minden egyes emberhez, kiárasztva rájuk az igazság háromszor szent Lelkét⁸.

Az Atya e kinyilatkoztatása és a Szentlélek kiárasztása által

– melyek eltörölhetetlen pecsétet nyomnak a Megváltás misztériumába – nyer magyarázatot a Kereszt és Krisztus halálának teljes jelentése. A teremtő Isten megváltó Istenként mutatkozik meg, olyan Istenként, aki „húséges”⁹, tudniillik

¹ Róm 5,11; Kol 1,20

² Zsolt 8,6

³ Ter 1,26

⁴ Ter 3,6-13

⁵ vö. a szentmise IV. kánonja.

⁶ vö. GS 37; LG 48.

⁷ vö. Róm 8,29; Ef 1,8

⁸ vö. Jn 16,13

⁹ vö. 1Tessz 5,24

hűséges az ember és a világ iránti szeretetéhez, melyet már a teremtés napján kinyilvánított. E szeretet nem riad vissza semmitől, amit az igazságosság követel. Isten ezért a Fiát, „aki bűnt nem ismert, értünk bűnné tette¹⁰. Ha pedig „bűnné tette” Őt, aki teljesen mentes volt a bűntől, azért tette, hogy megmutassa a minden teremtett dolognál nagyobb szeretetet, amely Ő maga, mert „szeretet az Isten”¹¹. De a szeretet mindenképp előtt nagyobb, mint a bűn, mint a teremtmény gyöngesége és esendősége¹², erősebb a halálnál; mindig kész arra, hogy fölemeljen, felejtse, elébe menjen a tékozló fiúnak¹³, hogy megvalósítsa „Isten fiainak megnyilvánulását”¹⁴, akik „az eljövendő dicsőségre” kaptak meghívást¹⁵. A szeretetnek e megnyilvánulását irgalomnak is nevezzük¹⁶; s e szeretet és irgalom megmutatása az emberi történelemben ezt a formát és nevet kapta: Jézus Krisztus.

Szent II. János Pál pápa: *Dives in Misericordia*

Lk 15,11-32

Prédikációinak fő témája az irgalom

15. Jézus ezért tette prédikációinak is egyik fő témájává az irgalmat, hogy bemutassa a jelenvaló Istent, aki Atya, szeretet és irgalom. Amint más témakörökben is szokta, az irgalomról is „parabolákban”, példabeszédekben szól, mivel ez a kifejezési forma jobban föltárja a mondottak természetét. Elegendő emlékeznünk a tékozló fiú,¹⁷ az irgalmas szamaritánus,¹⁸ vagy a gonosz szolga¹⁹ példabeszédére. De ezeken kívül is számtalan helyet találunk Krisztus tanításában, melyek mindig új módon világítják meg a szeretetet és az irgalmat. Gondoljunk csak a jó pásztorra, aki elmegy, hogy megkeresse az eltévedt bárányt,²⁰ vagy az asszonyra, aki fölforgatja a házat, hogy megtalálja elveszett drachmáját.²¹ Az evangélisták közül Lukács az, aki részletesen

¹⁰ 2Kor 5,25; vö. Gal 3,13

¹¹ 1Jn 4,8.16

¹² vö. Róm 8,20

¹³ vö. Lk 15,11-32

¹⁴ Róm 8,19

¹⁵ vö. Róm 8,18

¹⁶ vö. STh. III,46,1,3.

¹⁷ Lk 15,11-32

¹⁸ Lk 10,30-37

¹⁹ Mt 18,23-35

²⁰ Mt 19,12; Lk 15, 3-7

²¹ Lk 15,8

kibontja Krisztus tanításának e fejezetét, és ezzel kiérdemelte, hogy művét az „irgalmasság evangéliumának” nevezzük.

Lk 15,11-32

A tékozló fiú példabeszéde

31. Krisztus tanításában az irgalom Ószövetségtől örökölt képe egyszerűbbé és bensőségesebbé válik. Ez leginkább talán a tékozló fiú példabeszédében mutatkozik meg,²² melyben az isteni irgalom lényege szinte tapinthatóan van kifejezve, bár maga az irgalom szó nem fordul elő benne. És ez nemcsak a nyelvhasználatnak köszönhető, mint az ószövetségi könyvek esetében, hanem a hasonlatnak is, amely az atyai szeretet és a tékozló fiú bűnének találkozásában módot ad arra, hogy mélyebben láthassuk az irgalom háttérben rejlő misztériumát.

vö. Lk 15,18

A tékozló fiú hazatérésének igazi oka

35. Végül erre az elhatározásra jut: „Fölkelek, elmegyek atyám házába, és mondom majd: Atyám, vétkeztem az ég ellen és a te színed előtt, és már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezzenek; tégy velem úgy, mint eggyel a béreseid közül”.²³ E szavak élesen jelzik a legfőbb nehézség természetét. Anyagi körülményeinek sanyarú volta, melybe könnyelműsége és vétke miatt jutott, megérezte vele, hogy fiúi méltósága alatt él. Mikor tehát elhatározta, hogy visszatér az atyai házba, és megkéri atyját, hallgassa meg – már nem a fiú, hanem egy akármilyen béres jogán –, kívülről nézve úgy tűnt, hogy a nyomor és az éhség kényszeríti erre; az igazi ok azonban a nagyobb veszteség megértése volt. Mert hogy tulajdon atyja házában béres legyen, ez kétségtelenül nagy szégyen és rangvesztés; a tékozló fiú mégis kész volt elfogadni e megszégyenülést. Pontosán tudta, hogy neki az atyai házban nincs már más joga, csak legfeljebb annyi, mint egy béresnek. Elhatározása mindazon dolgok pontos ismeretéből fakadt, melyeket megérdemelt, s melyekre az igazságosság szerint joga lehetett. Maga ez a megfontolás bizonyítja, hogy a tékozló fiú lelkiismeretében fölébredt az elvesztett méltóság tudata, azé a fiúságé, amelyben atyjával élt. Végül is ilyen érzésekkel indult útnak.

Lk 15,20; Lk 15,32

²² Lk 15,11-32

²³ vö. Lk 15,18

Az atya örömeinek forrása

38. Az atya önmaga iránti hűsége – amely hűség már az ószövetségi *hesed* fogalomban benne volt – érzelmileg nagyon telített. Mert ezeket olvassuk: amikor az atya meglátta a házhoz közeledő tékozló fiút, „megindult és hozzáfutva a nyakába borult és megcsókolta”.²⁴ Bizonyára igen nagy megindultsággal cselekedett; ez adja a fiú iránt tanúsított nagylelkűség magyarázatát, mely később a nagyobbik testvért oly nagy méltatlankodásra indította. Márpedig e megindultság okait a pusztá érzelemlél sokkal mélyebben kell keresnünk; az atya ugyanis megérti, hogy valami alapvető jó kerülte el a pusztulást: tulajdon fiának embersége. Mert az örökséget ugyan eltékozolta, embersége azonban biztonságban van, sőt, most újra megtaláltatott. Erről tanúskodnak a szavak, amelyeket az atya a nagyobbik testvérnek mond: „Lakomáznunk és örülnünk kellett, mert ez a testvéred halott volt és életre támadt, elveszett és megtaláltatott”.²⁵ Ehhez járul még az is, hogy a Lukács szerinti evangélium tizenötödik fejezetében ott találjuk az újra megtalált bárány példabeszédét,²⁶ majd az újra megtalált drachmáét.²⁷ Mindkét esetben ki van emelve az öröm, ami a tékozló fiú történetében is jelen van. Az atya önmaga iránti hűsége teljes egészében az elveszett fiú emberségére és méltóságára irányul. Ez a végső magyarázata annak az igen nagy örömnél, melyet a fiú hazaérkezése okozott.

vö. Lk 15,1-10; vö. Lk 15,11-32

Akiknek különösen is szükségük van az irgalmas szeretetre

88. Említettük, hogy az irgalmas szeretet magában foglalja azt az érzékenységet és finomságot, melyet a tékozló fiú példabeszéde,²⁸ valamint az elveszett bárány és drachma hasonlata²⁹ oly szépen bemutat. Ezért az irgalmas szeretetre leginkább azoknak van szükségük, akik egymás közvetlen közelében élnek: a házastársaknak, a szülőknek és gyermekeknek, a barátoknak; de nem szabad hiányoznia sem a nevelésből, sem a lelkipásztori munkából.

vö. Lk 15,32

²⁴ Lk 15,20

²⁵ Lk 15,32

²⁶ vö. Lk 15,3-6

²⁷ vö. Lk 15,8

²⁸ vö. Lk 15,11-32

²⁹ vö. Lk 15,1-10

Az irgalom az igazságosság legnemesebb formája

93. Így tehát az igazságosság fundamentuma és egész épülete mindig az irgalmasság birodalmának területére épül. Ez azonban az igazságosságnak új jelentést ad, amely a legegyszerűbben és a legteljesebben a megbocsátásban kerül napvilágra. Ugyanis a megbocsátás mutatja meg – az „elégételen” és a „fegyvernyugváson” túlmenően, amelyek az igazságosság tartozékai –, hogy szeretetre van szükség ahhoz, hogy az ember megbocsátó tudjon lenni. Ahhoz viszont, hogy a szeretet arca föl tudjon ragyogni, elengedhetetlen, hogy az igazságosság feltételei megvalósuljanak. A tékozló fiú példabeszédét vizsgálva már láttuk ezt a gondolatot: az, aki megbocsát, és az, akinek megbocsátanak, valami alapvető jóban találkozik, ti. abban a méltóságban, amely az ember természetes kincse. Következésképpen ennek a kincsnek nem szabad elvesznie, s őrzéséből, illetve megtalálásából a legnemesebb öröm származik.³⁰

Szent II. János Pál pápa: Reconciliatio et Poenitentia

vö. Lk 15,11-32

4. A SZINÓDUS NÉZŐPONTJA

Ezért minden intézménynek vagy szervezetnek, amely az embernek szolgálni akar és meg akarja menteni alapvető érdekeit, figyelő tekintetét a kiengesztelődésre kell vetnie, hogy annak jelentőségét és horderejét jobban megérthesse, és így le tudja vonni belőle a szükséges és gyakorlati következtetéseket.

De Krisztus Egyháza sem zárkozhat el ez elől. Egy anya odaadásával és egy tanító okosságával buzgón és körültekintően munkálkodik, hogy a szakadás jelei mellett a kiengesztelődés ugyanolyan fontos és jelentős jeleit keresse. Tudatában van annak: számára különös módon adottak a lehetőségek, és a küldetése is kötelezi, hogy a kiengesztelődés igaz és vallásos jellegét úgy hangoztassa, hogy az egység és béke kérdésének lényeges aspektusait jobban megvilágítsa.

Elődeim szüntelenül hirdették a kiengesztelődést, és az egész emberiséget, minden csoportot, minden emberi közösséget, melyet megosztottnak és meghasonlottak láttak, kiengesztelődésre szólítottak fel.³¹

³⁰ vö. Lk 15,32

³¹ A *Pacem in terris* enciklika, mely XXIII. János lelki végrendelete volt (lásd AAS 55 [1963] 257-304) gyakran szerepel mint „szociális dokumentum”, máskor mint „politikai üzenet”, és az is, ha ezeket a fogalmakat egész terjedelmükben nézzük. Ez a pápai tanítás - megjelenése után több mint húsz évvel, úgy tűnik - valójában nemcsak a nemzetek és népek együttélésének stratégiája, hanem hangsúlyozottan a legfőbb értékeket idézi, melyek nélkül a béke a földön csak ábránd marad. Eme

Én magam, belső indításra, meggyőződéseim szerint felső sugalmazásra és az egész emberiség kérésére hallgatva kétszer is, bár különböző módon, de mindig ünnepélyesen és hivatásszerűen szoltam a kiengesztelődésről. Először, amikor a VI. püspöki szinódust összehívtam, azután amikor a megváltásunk 1950. évfordulójára hirdetett jubileumi szentév középponti gondolatává tettem.³² Amikor a szinódus számára témát kellett kijelölnöm, teljesen egyetértettem számos püspöktestvérem javaslatával, hogy legyen az a *kiengesztelődés*, szoros kapcsolatban a *bűnbánattal*, pontosabban: *kiengesztelődés és bűnbánat az Egyház küldetésében*.³³

A bánat kifejezése és fogalma nagyon összetett. Ha a *metanoiával* kapcsolatban nézzük, amint azt a szinoptikusok használják, akkor a bánat a szív belső megváltozását jelenti Isten szavára, Isten országáért.³⁴ De a *bűnbánat az életmód megváltoztatását is jelenti*, a szív megtéréseivel összhangban. Ebben az értelemben a „*bűnbánattartás*” kiegészül „*a bűnbánat méltó gyümölcseinek termésével*”.³⁵ Az ember egész létmódja beletartozik ebbe, kész állandóan a jobbra. A *bűnbánat* csak akkor igazi és hatékony, ha *cselekedetekben és magatartásban valósul meg*. Ebben az értelemben a keresztény szóhasználatban a *bűnbánat aszkézisnek* mondható, mely az ember meghatározott és mindennapi erőfeszítése Isten kegyelmi segítségével; életét elveszti Krisztus akarata szerint, hogy azt valóságosan megnyerhesse,³⁶ *a régi embert levetkőzi, hogy az újat felölthesse*,³⁷ *mindent legyűr, ami testi, hogy a lelki érvényesüljön, a földiek helyett a mennyiekre tör*,³⁸ ahol Krisztus van.³⁹ A *bűnbánat* tehát *fordulat, mely a szívtől indítva a cselekedetekre irányul* és átfogja a keresztény ember egész életét.

Mindezekben az értelmezésekben a *bűnbánat* szorosan kapcsolódik a *kiengesztelődéshez*, mert az „*Istennel és önmagunkkal való kiengesztelődés*”

értékek egyike az emberek közötti kiengesztelődés; olyan téma, melyre XXIII. János sokszor utalt. Ami VI. Pált illeti, elegendő emlékeztetni az 1975. évi szentév ünneplésére szóló felhívását az egész Egyházhoz és mindenkihez e világban. A „*megújulás és a kiengesztelődés*” legyen ennek a fontos jubileumi évnek középponti gondolata. Nem szabad erről megfeledkezniük a katechetikai intézeteknek sem, melyeknek feladatuk a jubileumi év elmélyítése.

³² „Ez különösen nehéz idő: most minden kereszténytől megköveteli a hivatása, hogy Istennel, az Atyával minél mélyebben engesztelődjék ki Jézus Krisztusban” - így írtam abban a bullában, amelyben a rendkívüli jubileumi szentévet meghirdettem „*csak akkor érik el egészen és igazán céljukat, ha új lendülettel mindenki a kiengesztelődés szolgálatába áll, nemcsak Krisztus tanítványai között, hanem minden ember között*”. *Aperite portas Redemptori* bulla 3: AAS 75 (1983) 93

³³ A szinódus témája pontosabban: *kiengesztelődés és bűnbánat az Egyház küldetésében*.

³⁴ Mt 4,17; Mk 1,15

³⁵ Lk 3,8

³⁶ Mt 16,24-26; Mk 8,34-36; Lk 9,23-25

³⁷ Ef 4,23

³⁸ 1Kor 3,1-20

³⁹ Kol 3,1

megköveteli, hogy legyőzzük azt a gyökeres törést, melyet a bűn okozott. Ez csak belső fordulatban vagy *változásban* történhet, mely a mindennapi élet bűnbánati cselekményeiben nyilvánul meg.

A szinódus első dokumentuma a *lineamenta* ('vázlat') azért készült, hogy kijelölje a témát, és néhány alapvető szempontot kiemeljen. Ez lehetővé tette az egész világon az egyházi közösségeknek, hogy két éven át foglalkozzanak ezzel a mindenkit érdeklő kérdéssel – a bűnbánattal és a kiengesztelődéssel. Alkalmat kaptak, hogy átgondolják, és ebből a keresztény élethez és apostolkodáshoz új erőt merítsenek. A szinódus közvetlen előkészítéseként tovább mélyítették a kérdést, és az *Instrumentum laborisban* ('fogalmazvány') a püspököknek és munkatársaiknak kellő időben megküldték. Végül a szinódusi atyák azok segítségével, akik a szinódusra meghívást kaptak, mély felelősségtudattal tárgyalták ezt a témát és vele kapcsolatban számos különböző kérdést. A vitákból, egyező véleményekből, tüzetes és alapos tanulmányokból és kutatásokból összeállt egy nagyértékű kincs, mely a záróokmányban, a *Propositiones*-ban ('javaslatok') nyert lényeges és világos összefoglalást.

A szinódus nem siklott át a kiengesztelődés ama részletein sem, melyek bármi módon alkalmasak a feszültségek enyhítésére és az ellentétek megoldására, a kisebb és nagyobb szakadások leküzdésére és az egység visszaállítására. De főként azon fáradozott, hogy az egyes feszültségeket vizsgálva felfedezze azt a rejtett közös gyökeret, azt az ősi kiengesztelődést, mely minden emberi szívben és tudatban, minden ilyen ügyben a kiengesztelődés forrása lehetne.

A kiengesztelődés dolgában, bármilyen mértékben válik az szükségessé, az Egyház rendelkezik azzal a különös és sajátos adománnyal, hogy egészen le tudjon nyúlni a kiengesztelődés legmélyebb eredetéhez. Küldetésének lényegéből ered, hogy kötelessége egészen a gyökerekig, a bűn okozta legmélyebb sebig lenyúlni, azt gyógyítani, és egyúttal a kiengesztelődést ott kezdeni, amely azután minden más és további kiengesztelődés alapja lehet. Ez volt az Egyház szándéka, és ezt fejtette ki a szinódus.

Erről a kiengesztelődésről beszél a Szentírás, amikor arra buzdít minket, hogy minden erőnkkel erre törekedjünk,⁴⁰ de figyelmeztet is, hogy az az Isten irgalmas

⁴⁰ „Krisztus nevében kérünk: engesztelődjete ki az Istennel!” 2Kor 5,20

adománya az ember számára.⁴¹ Az egész emberiség üdvtörténete, de az egyeseké is, mindig a kiengesztelődés története, melyben Isten, mert ő Atya, emberré lett Fiának vére és keresztje által a világot önmagával kiengesztelte, és így megteremtette a kiengesztelődött új családját.

Szükséges a kiengesztelődés, mert előzőleg törés támadt a bűn miatt, melyből a meghasonlás további formái keletkeztek az ember bensejében és környezetében. Tehát, hogy a kiengesztelődés teljes legyen, szükségszerűen a bűn legmélyebb gyökereitől kell megszabadulnunk. Így a *megettérés és bűnbánat* szoros egységet alkotnak. Lehetetlen a kettőt szétválasztani, vagy az egyikről szólva a másikat elhallgatni.

A szinódus egyidejűleg szólt az egész emberiségnek és minden egyes személynek benső megettéréséről, Istenhez való visszatérésről; ezzel ki akarta fejezni, hogy nincs emberi egység, hacsak szívében mindenki meg nem változik. *A személyes megettérés az emberek közötti egyetértés szükséges útja.*⁴²

Ha az Egyház a kiengesztelődés jóhírét hangoztatja, és meghív arra, hogy a szentségek útján meg is valósítsuk, akkor valóban prófétai módon cselekszik: megmutatja az ember gonoszságának szennyes forrását, megmutatja a meghasonlás okát, és felkelti a reményt, hogy legyőzhetőek a feszültségek és a szakadások. Így minden területen egyetértésre és békére juthatunk. Ez az emberiség minden közösségének vágya.

Az Egyház megkezdene egy gyűlölettől és erőszaktól terhelt történelmi kor átalakítását a szeretet civilizációjává. Mindenkinek felajánlja az evangélium szentségi elveit ahhoz az ősi kiengesztelődéshez, amelyből minden további kiengesztelő magatartás és cselekvés – közösségi téren is – megvalósulhat.

⁴¹ „Ezen felül dicsekszünk is az Istenben Urunk, Jézus Krisztus által, aki megszerezte nekünk a kiengesztelődést” Róm 5,11; Kol 1,20

⁴² A II. Vatikáni Zsinat hangsúlyozta: „Azok a sarkalatos egyensúlyhibák, amelyekkel a modern világ küszködik, tulajdonképpen azzal az alapvetőbb egyensúlyhiánnyal függnek össze, amely az ember szívében gyökerezik. Sok ellentétpár ugyanis magában az emberben küzd egymással. Az ember, mint teremtmény újra meg újra megtapasztalja a maga korlátait, vágyaiban azonban korlátatlannak és egy magasabbrendű életre elhivatottnak érzi magát. Sokféle érték vonzza egyszerre, és mindig választani kénytelen közöttük, nem egyről pedig egészen le kell mondani. Ráadásul, mert esendő és bűnös, gyakran cselekszi azt, amit nem akarna tenni, amit pedig szeretne, nem teszi meg. Az ember így benső meghasonlásban van önmagával, ez pedig a társadalomban is számtalan súlyos ellentét forrása.” *Gaudium et spes*, 10

Erről a kiengesztelődésről, mint a megtérés gyümölcseről, szól ez az apostoli irat. Mert amiként az előző három püspöki szinóduson történt, a résztvevő atyák munkájuk eredményét ismét átadták Róma püspökének, az egyetemes Egyház pástornak, a püspöki kollégium fejének, a szóban forgó szinódus elnökének. Hivatalom terhes és hálás feladataként vettem át a szinódus bőséges gazdagságát, hogy abból merítsek anyagot a *kiengesztelődés és bűnbánat* tárgyában egy tanító és lelkipásztori íráshoz, melyet Isten népéhez intézek.

Az első részben szólok az Egyházzal: hogyan tölti be küldetését az emberi szívek megtérésében, ember és Isten, ember és embertestvére, ember és az egész teremtett világ a kiengesztelődésben. A második részben rámutatok minden sebzettség és szakadás gyökerére, okára: a bűnre, mindenekelőtt Istenhez való viszonyunkban. Végül felajánlom azokat az eszközöket, amelyek az Egyház révén lehetővé teszik a teljes kiengesztelődést Isten és ember között, következésképpen az emberek számára egymás között is.

Az okmány, melyet most átadok a híveknek, vagy azoknak is, akik érdeklődve és őszinte szívvel fogadják, legyen kötelességszerű válasz a szinódusnak hozzám intézett kérésére. De ez – az igazság és az igazságosság szerint – magának a szinódusnak a munkája. E lapok tartalmilag a szinódus távolabbi és közelebbi előkészületeiből, a *lineamentából*, a szinódus állásfoglalásából és az egyes munkacsoportok eredményéből, de főként a *63 javaslatból* származnak. Ez a gyümölcse az atyák közös munkájának, kikhez még a keleti egyház képviselői is csatlakoztak, kiknek teológiai, spirituális és liturgikus öröksége oly gazdag ebben a témakörben is. Továbbá a szinódus titkárságának *tanácsa* két fontos ülésen összefoglalta a lezárult szinódus eredményeit és irányvonalait, elkészítette a témák vázlatát, melyek legmegfelelőbbnek látszanak ehhez a dokumentumhoz. Hálás vagyok azoknak, akik ebben a munkában részt vettek. Küldetésünk tudatában közzé akarjuk tenni mindazt, amit a szinódus oktatási és lelkipásztori kincseiből hasznosnak látunk a mai idők minden embere számára, történelmünk csodálatos, de nehéz napjaiban.

Ezt a nagyon fontos dolgot el kell végeznünk, amikor még sokak szívében él a szentév emléke, mely teljesen a bűnbánatnak, megtérésnek és kiengesztelődésnek szolgálatában állt. Ez a buzdító irat, melyet püspöktestvéreimnek és a velük közösen munkálkodó papoknak, diakónusoknak, mindkét nembeli szerzeteseknek és valamennyi hívőnek, férfiaknak és nőknek egyaránt most átadok, szolgáljon nekik segítségül személyes hitük gyarapodására és elmélyítésére. Legyen kovász, mely

feléleszti az emberek szívében a békét és a testvériséget, a reményt és az örömet. Legyen érték, mely az evangéliumból fakad; melyet elfogadunk átélmélkedünk, melyet napról napra életté váltunk Máriával a mi Urunk Jézus Krisztus anyjával, aki által Isten mindent kiengesztelt önmagával.⁴³

Lk 15,18-21

13. AZ EMBER DRÁMÁJA

János apostol írja: „Ha azt állítjuk, hogy nincsen bűnünk, saját magunkat vezetjük félre, és nincsen meg bennünk az igazság. Ha megvalljuk bűneinket, akkor Isten – mivel jó és igazságos – megbocsátja bűneinket, és minden gonoszságtól megtisztít minket.”⁴⁴ Ezek a kinyilatkoztatott szavak, melyek az Egyház hajnalán hangzottak el, minden emberi megfogalmazásnál jobban eligazítanak minket a bűn kérdésében, mely szorosán összefügg a kiengesztelésről elmondottakkal. A bűn problémáját antropológiai síkon érintik, mint ami igaz az emberről, de ugyanakkor isteni síkon a bűn az isteni szeretet valóságát mutatja, mely igazságos, nagylelkű és hűséges. Főként a megbocsátásban és a megváltásban nyilvánul meg. Ezért írhatja le ugyanaz a Szent János apostol nem sokkal később ezeket a szavakat: „Ha szívünk vádol minket valamivel, az Isten fölötté áll szívünknek.”⁴⁵

Az Istenhez való visszatérés ebben áll, és ez elengedhetetlen kezdete is: *saját bűneinket elismerni*, magunkba mélyedve ezekre reflektálni, *önmagunkat bűnösnek vallani*. Be kell látnunk, hogy bűnre hajlók vagyunk és képesek vagyunk vétkezni. Ez volt Dávid példaszerű tapasztalata, aki miután „az Úr szeme előtt rosszat cselekedett”, Náthán próféta vádjára⁴⁶ felkiáltott: „Gonoszságomat beismerem, bűnöm előttem lebeg szüntelen. Egyedül teellened vétettem, ami színed előtt gonosz, azt tettem.”⁴⁷ Egyébként Jézus a tékozló fiú szájába a következő szavakat adja: „Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened”.⁴⁸

⁴³ Kol 1,19

⁴⁴ 1Jn 1,8

⁴⁵ 1Jn 3,20; lásd ennek idézetét az 1984. márc. 14-én tartott kihallgatáson mondott beszédemben; Insegnamenti VII. 1. 1984, 683

⁴⁶ vö. 2Sám 11-12

⁴⁷ Zsolt 51,5

⁴⁸ Lk 15,18-21

Az Istennel való kiengesztelődés azzal kezdődik és végződik, hogy világosan és egyértelműen elfordulok az elkövetett bűntől. Ez feltételezi és magában foglalja a *bűnbánatot* a szó szoros értelmében: megbánni, a megbánás külső jelét adni, a bűnbánó konkrét magatartását felvenni, aki az Atyához visszavezető útra indul. Általános törvény ez, melyet mindenkinek követnie kell a maga sajátos helyzetében. A bűnről és megtérésről szólva nem állhatunk meg elvont kifejezéseknél.

A bűnösnek abban az állapotában, amelyben nem tud megtérni bűneinek elismerése nélkül, a kiengesztelődés egyházi segítsége mindig rendelkezésére áll, mely kimondottan a bűnbánatra irányul, azaz az embert önismeretre vezeti⁴⁹, hogy szakítson a gonosszággal, megújuljon az Istennel való barátságban, helyreállítsa a belső rendet, visszatérjen az Egyházhoz. Az Egyház és a hívek körén túl a megtérésre szóló felhívás és a bűnbánatra való segítség minden embernek szól, mert mindenki rászorul a megtérésre és a kiengesztelődésre.⁵⁰

A bűnbánat eme szolgálatának megfelelő elvégzéséhez a hit világánál kell látnunk⁵¹ a bűn következményeit. Ti. hogy a bűn az oka a meghasonlásnak és a szakadásnak minden embernél, nemcsak belül, hanem egész életterében is: a családban és környezetében, hivatásában és társaságában, amint azt gyakran a tapasztalat is bizonyítja. Ennek bibliai képe a bábéli torony története.⁵² Miközben építeni akarták az egység jelét, az emberek végül is még jobban eltávolodtak egymástól, mint kezdetben: összezavarodtak nyelvükben, egymás között meghasonlottak, képtelenek voltak egyetértésre és közösségre.

Miért végződött ilyen rosszul ez az ambiciózus törekvés? Miért fáradoztak hiába az építők?⁵³ Mert az emberek a kívánt egység jelét és biztosítékát csupán saját kezük munkájában vélték megtalálni, és Isten segítségéről megfeledkeztek. A munkának és a közösségi életnek csak horizontális dimenzióját nézték, ügyet sem vetve a vertikális dimenzióra, amely által ők Istenben, Urukban és Teremtőjükben gyökereztek volna, és Feléje, útjuk végső célja felé törekedtek volna.

Elmondhatjuk, hogy a mai ember drámája, minden idők emberének drámája bizonyos mértékben hasonlít Babel tragédiájához.

⁴⁹ „Conoscimento di se”, ahogyan Sziénai Katalin gyakran írja; Lettere, Florenz 1970. I. 3. old.; II Dialogo della divina Provvidenza, Rom 1980.

⁵⁰ vö. Róm 3,23-26

⁵¹ vö. Ef 1,18

⁵² vö. Ter 11,1-9

⁵³ vö. Zsolt 127,1

31. NÉHÁNY ALAPVETŐ MEGFONTOLÁS

Az említett igazságok, melyeket a szinódus nyomatékosan és világosan felidézett és a *javaslatokban* összefoglalt, a következő hittani véleményekbe summázhatók, mely összegzés ezután alkalmas arra, hogy a bűnbánatról szóló valamennyi katolikus tanítás megfelelően csoportosítható legyen:

I. Meggyőződéssel állítható: a keresztény ember számára a *bűnbánat szentsége a szabályos útja* annak, hogy a keresztség után elkövetett súlyos bűneire bocsánatot és feloldozást nyerjen. Bizonyos, hogy a Megváltó és az Ő üdvözítő ténykedése nincs semmiféle szentségi jelhez kötve, mintha az üdvtörténetben ezek bármikor és bárhol a szentségen kívül nem volnának hatékonyak. De a hit iskolája szerint ugyanez a Megváltó úgy akarta és úgy rendelkezett, hogy a hit egyszerű és drága szentségei legyenek azok a megszokott és hatékony eszközök, melyek által a megváltó erő kiárad és hatékonyvá válik. Ezért ostobaság és merészség önkényesen mellőzni a kegyelem és az üdvösség eszközeit, melyeket az Úr határozott meg; a mi esetünkben: ha valaki bocsánatot akar nyerni ama szentség nélkül, melyet Krisztus épp a bűnök bocsánatára rendelt. A liturgia zsinat utáni megújulása semmiképpen sem engedi meg, hogy bárki ebben az ügyben áltassa magát, vagy bármit is megváltoztasson. Az Egyház szándéka szerint ennek sokkal inkább segítenie kell rajtunk, hogy *új lendülettel* tudjunk új lelkülethez jutni, hogy jobban megértsük a bűnbánat szentségének természetét; hogy eljussunk ennek a szentségnek olyan vételéhez, mely hitből és nem félelemből, de különösen bizalomból ered. Járuljunk gyakran ehhez a szentséghez, hogy az Úr irgalmas szeretete öleljen át minket!

II. A második elv *arra a személyre vonatkozik, aki fogadja ezt a szentséget*. Ősi hagyomány alapján ez a szentség *bírói tevékenység*. De ez az eljárás olyan bíróság előtt zajlik, melyet inkább az irgalmasság jellemez, nem a szigorú igazságosság, így emberi bírósághoz csak „analóg” módon hasonlítható.⁵⁴ A bűnös mint a bűnnek kiszolgáltatott teremtmény beismeri bűneit és bűnösségét; kötelezi magát, hogy ellentmond a bűnnek, küzd ellene, elfogadja a gyóntató által *kirótt büntetést*, és megkapja a feloldozást.

⁵⁴ A Trienti Zsinat visszafogott kifejezést használ: „a bírósági eljárásnak egy módja” (Sessio XIV, De sacramento Paenitentiae Kap 6: Conciliorum Oecumenicorum Decreta, Bologna 1973, 707 (DS 1685), hogy így hangsúlyozza a világi bíraskodástól való különbözőségét. Az új bűnbánati szertartás is ezt mutatja: Nr. 6b és 10a.

Ha mélyebben megfontoljuk ennek a szentségnek a jellegét, az Egyház tudatában nem csupán bírói jellegű, hanem *gyógyító rendeltetésű* is. Ez következik abból a tényből, hogy az evangéliumokban Krisztus gyakran orvosként jelenik meg,⁵⁵ és az Ő megváltó tevékenységét a legősibb keresztény időktől gyógyításnak nevezték. „Gyógyítani akarok, nem vádolni” – mondotta Szent Ágoston épp a bűnbánati lelkipásztori feladatról.⁵⁶ És hála a gyónás gyógyító hatásának, a bűntől sebzett ember nem esik kétségbe.⁵⁷ Ezért e szentség szertartása a gyógyító jelleget emeli ki,⁵⁸ melyre a mai ember különösen fogékony. Az Egyház a bűnben nem csupán eltévelyedést lát, hanem emberi gyöngeséget és esendőséget.

Ha ezt a szentséget mint az irgalom ítélőszékét nézzük vagy a lelki gyógyítás helyének tekintjük, mindkettő megköveteli a bűnös belső életének ismeretét, hogy meg lehessen őt ítélni, fel lehessen oldozni, el lehessen igazítani és meg lehessen gyógyítani. Ezért követeljük meg a bűnöstől az őszinte és teljes bűnbevallást. Ez nem csupán aszketikus okokból történik (alázatosság gyakorlása, önmagunk elítélése), hanem a szentség lényegéhez tartozik.

III. A harmadik bizonyosság, amelyre rá akarok mutatni, azokra a *tényekre és cselekedetekre* vonatkozik, melyeket a bűnbocsátás és ennek szentségi jelei megkívánnak. Ezek egy része a gyónó *tevékenységéhez* tartozik. Ezek, bár különböző jelentőségűek, de részben elengedhetetlenek az érvényességhez, a teljességhez és az eredményességhez.

Egyik elengedhetetlen követelmény mindenekelőtt, hogy *a gyónó lelkiismeret* helyesen képzett és világos legyen. Senki sem juthat igazi bűnbánathoz, ha nem tudja belátni, hogy a bűn ellentmond az erkölcsi normáknak, melyek legbensőbb lényegében gyökereznek;⁵⁹ ha nem ismeri el, hogy személyesen és felelősen ilyen ellentétbe került; amíg „ez bűn” helyett azt nem mondja: „én vétkem”; amíg el nem ismeri, hogy a bűn a lelkiismeretében okozott törést, mely egész létét megrendíti és őt

⁵⁵ vö. Lk 5,31: „Nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek” - azzal a befejező megállapítással: „Én azért jöttem, hogy a bűnösöket hívjam: tartsanak bűnbánatot”; Lk 9,2: „És azután elküldte őket, hogy hirdessék az Isten országát és gyógyítsák meg a betegeket.” Krisztusnak, mint orvosnak a képe, új, mély benyomást keltő fényben tűnik fel, ha kapcsolatba hozzuk „Jahve Szolgájának” alakjával, kiről Izaiás könyve prófétai módon szól: „Betegségeinket ő hordozta és magára vette fájdalmainkat” és „az Ő sebei által gyógyultunk meg”. (Iz 53,4 és köv.)

⁵⁶ Ágoston, Sermo 82, 8: PL 38, 511

⁵⁷ vö. Ágoston, Sermo 352, 3. 8-9: PL 39, 1558 és köv.

⁵⁸ vö. Ordo Paenitentiae, 6c

⁵⁹ Már a pogányok is felismerték az „isteni” erkölcsi normák létét - mint Sophokles (Antigone 450-460) és Aristoteles (Rhetor. I. könyv, fejezet 15, 1375 a-b). Ezek „mindig” érvényesek és az ember szívébe mélyen be vannak írva

Istentől és felebarátaitól elválasztja. Az a szentségi jel, mely ilyen világos lelkiismerethez vezet, hagyományosan, mint *lelkiismeret-vizsgálat* szerepel. Ez semmiképpen sem aggódó pszichológiai önmegfigyelés, hanem figyelmes és nyugodt szembesülés a belső erkölcsi törvénnyel, az evangélium normáival, ahogyan azokat az Egyház elénk adja; igen, magával Krisztussal, aki életünk tanítója és eszményképe, és a mennyei Atyával, aki minket tökéletességre és üdvösségre hívott.⁶⁰

A gyónó számára lényeges a *bánat*, mellyel világosan és határozottan elveti magától az elkövetett bűnt. Ez együtt jár azzal a feltétellel, hogy többé nem követi el.⁶¹ Isten iránti szeretetből, mely a bánat révén újjáéled. Az így értelmezett bánat a kezdete és középpontja a megtérésnek, az evangéliumi *metanoiának*, mely az embert Istenhez *visszavezeti*, mint a tékozló fiút az atyjához, és amelynek a bűnbánat szentségében megvan a látható jele, amelyet a kevésbé tökéletes bánat is kiteljesít. „A szívnek ettől a tökéletes bánatától függ a valódi bűnbocsánat.”⁶²

Miközben rámutattam mindarra, amit az Egyház az Isten szava szerint *a bánatról* tanít, úgy vélem, ki kell emelnem ennek a tanításnak egy mozzanatát, hogy jobban megértsük, és szem előtt tarthassuk. Nem ritkán *a megtérést és a bánatot* csak olyan szempontból nézzük – ami kétségtelen követelmény –, hogy az önmegtagadást követeli: azaz kétségkívül megkívánja az életmód megváltoztatását. De jó arra is gondolnunk, és ki kell emelnünk, hogy a *bánat és a megtérés* az Isten szentségéhez való közeledést jelenti, belső igaz voltunk visszanyerését, melyet a bűn lerombolt. A legmélyünket érintő szabadulás önmagunktól, és ezért az elveszett öröm visszaszerzése, a megváltottság örömeinek visszaszerzése,⁶³ melyet korunk legtöbb embere már nem is tud kellőképpen értékelni.

Így érthető, hogy az Egyház a kereszténység kezdete óta, amikor még Krisztussal és az apostolokkal szoros kapcsolatban volt, a bűnbánat szentségi jegyei közé sorozta a *bűnök bevallását*. Ez oly jelentős volt, hogy a bűnbánat szentségét évszázadok óta és

⁶⁰ A lelkiismeret eme szerepéről lásd 1984. márc. 14-i általános kihallgatási beszédet: Insegnamenti VII. 1 (1984) 683

⁶¹ vö. Trienti Zsinat, Sessio XIV, De sacramento Paenitentiae, Cap. IV, De contritione: Conciliorum Oecumenicorum Decreta, ed. cit, 705 (DS 1676-1677). Köztudomású, hogy a bűnbánat szentségének felvételéhez elegendő az attritio, azaz a kevésbé tökéletes bánat, mely inkább félelemből fakad, mint szeretetből; a Szentlélek hatására, kiben a megtérő bűnös részesül, az attritióból contritio lesz, mert a bűnbánat szentsége a gyónót, ki helyes beállítottsággal jön, segíti a szeretetből való meg-térésre: lásd Trienti Zsinat 705 (SD 1678)

⁶² Ordo Paenitentiae, 6a

⁶³ vö. Zsolt 51,14

most is rendszerint csak *gyónásnak* nevezik. A személyes bűnök bevallása mindenekelőtt azért szükséges, mert a szentség kiszolgáltatójának, *amennyiben bíró*, meg kell ítélnie a bűnök súlyosságát és a bánat őszinteségét, és *mint orvosnak* ismernie kell a beteg állapotát, hogy kezelni és gyógyítani tudja. De a személyes bevallásnak *mint jelnek* is van értelme: ez a bűnös és a közvetítő Egyház találkozása a gyóntató személyében, jele bűnössége elismerésének Isten előtt és az Egyház előtt, és annak is jele, hogy Isten színe előtt világosan látja önmagát. A bűnbevallás nem szorítható le egyfajta pszichológiai önszabadításra akkor sem, ha megfelel ama hivatalos és természetes igénynek, hogy az ember feltárja önmagát valaki előtt, ami az emberi szív igénye is. Ez liturgikus cselekmény, drámaian ünnepélyes, alázatos és megfontolt. A tékozló fiú gesztusa, ki visszatért az atyához, aki őt békecsókkal fogadja, a hűség és erősség gesztusa, egy gesztus, melyben az ember a bűnön túl a megbocsátó irgalomra bízta magát.⁶⁴

Így érthető, hogy a *bűnvallomásnak* mindig egyéninek kell lennie, és nem történhet közösségileg, hiszen a bűn maga is legmélyebben személyes történés. Ugyanakkor a bűnbevallás kiszakítja bizonyos értelemben a szív titkát, és ezzel kiemeli egyéni területéről, közösségi jellegét feltárja, mert a gyóntató személyében az egyházi közösség, melyet a bűn megsértett, a megtérő bűnöst a feloldozás révén visszafogadja közösségébe.

Egy másik lényeges eleme a bűnbánat szentségének a gyóntatóra vonatkozik, amennyiben az bíró és orvos, Isten képviselője, aki a visszatérőt felkarolja és megbocsát neki: és ez a *feloldozás*. A szavak, amelyekben ezt megadja, a gesztusok, melyek ezt kísérik, régen és ma is – az új *Ordo Paenitentiae* szerint – egyszerűek és súlyos jelentőségűek. A szentségi forma: „Én feloldozlak téged...”, valamint a kereszt jele igazolja, hogy a bűnbánó és megtérő bűnös *ebben a pillanatban* találkozik Isten hatalmával és irgalmával. Ez az a pillanat, amikor a gyónó számára válaszként megjelenik a Szentháromság, hogy bűnét eltörölje és ártatlanságát visszaadja, részesül Krisztus szenvedésének, halálának és feltámadásának erejében, mert „az irgalom erősebb a bűnnél és a megbántásnál”, amint azt a *Dives in misericordia* kezdetű enciklikámban kifejtettem. A bűn elsősorban Istent sérti – „tibi soli peccavi” –, és csak Isten tud megbocsátani. Ezért a papnak, a megbocsátás

⁶⁴ A bánat eme alapvető vonásairól a következő általános kihallgatásokon szóltam: 1982. máj. 19-én, Insegnamenti, V, 2 (1982) 1758 és köv. 1979. febr. 28-án, Insegnamenti, II (1979) 475-478; 1984. márc. 21-én, Insegnamenti, VII, 1 (1984), 720-722. Ezekon kívül szóltam az egyházbizottsági előírásokról a bűn-bánat szentsége kiszolgáltatásának helyéről és a gyóntatószékről (can. 964. § 2. és 3.)

szolgájának feloldozása, jóllehet maga is bűnös, minden feloldozáskor Isten beavatkozásának hatékony jele, nemkülönben a lelki halálból való feltámadásnak, mely annyiszor történik, ahányszor kiszolgáltadják a bűnbánat szentségét. Csak a hit biztosít minket arról, hogy *abban a pillanatban* minden bűnt eltöröl és megbocsát Üdvözítőnk titokzatos műve.

Az elégtétel a bűnbánat szentségének záró eleme, ez tetézi be. Némely országban azt, amit a gyónónak a bocsánat és feloldozás után tennie kell, *penitenciának* nevezik. Mi a jelentősége ennek az *elégtételnek* vagy *penitenciának*, mit eredményez ? Bizonyos, hogy nem a feloldozás és a megbocsátás ára, mert semmiféle emberi érték nem fejezheti ki Krisztus kiontott vérének gyümölcsét. Az elégtétel eredménye, mely egyszerű és csekélyke, de ki kell fejeznie azt, amit jelent – jelzi néhány dolog mérhetetlen értékét: jele annak a mérhetetlen *elkötelezettségnek*, amelyre a keresztény ember a szentségben vállalkozott, azaz jele egy új élet kezdésének. (Ezért az elégtétel nem szorítkozhat egyes imaformulákra, hanem ki kell terjednie az Isten tiszteletére, a felebaráti szeretetre, az irgalmasság cselekedeteire és a jóvátételre is.) Azt a gondolatot fejezi ki, hogy a bűnös, aki bocsánatot nyert, képes arra, hogy az ő testi-lelki önmehtagadásával, melyeket ő maga ró ki magára, egyesüljön Krisztus szenvedésével, mely neki a bocsánatot megszerezte. Az elégtételnek emlékeztetnie kell arra, hogy a gyónóban a feloldozás után még ott marad a bűnnek a nyoma, ott vannak a bűn okozta sebek, a szeretet tökéletlensége, a lelki képességek gyöngülése. Ezekben megmarad a bűn csírája, amely ellen mindig küzdeni kell. Ez az értelme az igénytelen, de komoly elégtételnek.⁶⁵

IV. A bűnbánat szentségével kapcsolatban még röviden *néhány más, fontos, meggyőző dologra* kell rámutatnunk.

Mindenekelőtt meg kell értenünk, hogy nincs más, ami bensőségesebb és személyesebb lehet, mint ez a szentség, mert ebben a bűnös egyedül áll Isten előtt bűnével, bánatával, bizalmával. Senki sem helyettesítheti bánatában, és senki sem kérhet bocsánatot helyette. A bűnös teljesen egyedül marad bűnével. Ez látható drámai módon Káinnál, kinek a bűn „az ajtaja előtt állt”, ahogyan a Teremtés könyve oly kifejezően mondja, és jelen van abban a bélyegben is, melyet homlokára kapott.⁶⁶ De ez látható Dávid esetében is, kit Nátán próféta dorgál;⁶⁷ vagy a tékozló

⁶⁵ Röviden foglalkoztam ezzel a témával az 1984. márc. 7-én tartott általános kihallgatáson: Insegnamenti, VII, i (1984) 631-633

⁶⁶ vö. Ter 4; 7,15

⁶⁷ vö. 2Sám 12

fiú történetében, aki, mikor rádöbben helyzetére, melybe az atyjával való szakítás révén jutott, lélekben elhatározza, hogy visszatér hozzá:⁶⁸ mindez kizárólag egy ember és az Isten dolga. De nem tagadható a szentség közösségi jellege sem, hiszen az egész – a küzdő, a szenvedő, a győzedelmes – Egyház segítségére siet a bűnbánónak, és ismét visszafogadja őt keblébe, annál inkább, mert bűne az egész Egyházat sértette és sebezte. A pap, mint a bűnbánat szentségének kiszolgáltatója hivatalánál fogva tanúja és képviselője ennek az egyházi közösségnek. Ez a két nézőpont kiegészíti egymást: természeténél fogva egyedi, jellegét tekintve közösségi. A bűnbánat szentségének ez a fejlődő és megújított szemlélete jut kifejezésre az *Ordo Paenitentiae*-ben, melyet VI. Pál adott ki. Ebben megkísérli kiemelni a szentség kiszolgáltatásának fontosságát és ünnepélyességét.

V. Hangsúlyozni kell továbbá, hogy a megbocsátás legdrágább gyümölcse az Istennel való kiengesztelődésben rejlik, ez kiteljesedik a tékozló és visszatérő fiú szívének titkában és minden egyes gyónóban. Menten hozzá kell tennünk, hogy ez a kiengesztelődés Istennel maga után vonja a kiengesztelődés egyéb formáit is, amelyek még más sebeket is gyógyítanak. A gyónó, ki bocsánatot nyert, kiengesztelődik legmélyebb énjében önmagával, miáltal visszanyeri belső igaz voltát; kiengesztelődik testvéreivel, akiket megbántott és megsértett; kiengesztelődik az Egyházzal és az egész teremtett világgal. Ennek megéléséből fakad a gyónóban a szertartás végén az Isten iránti hála a kapott irgalmasságért, melyhez az Egyház is hozzásegítette.

Minden gyóntatószék kiemelt és áldott hely, ahonnan a szakadások felszámolása után egy kiengesztelődött ember, egy kiengesztelődött világ születik!

VI. Szívemen fekszik még egy *mondanivaló*, mely reánk, papokra vonatkozik, kik nem csupán kiszolgáltatói vagyunk a bűnbánat szentségének, hanem annak áldásaiból mi is részesülhetünk és kell is részesülnünk. A papok lelki és lelkipásztori élete, de a laikusoké és a szerzeteseké is, attól függ, hogy milyen gyakran és milyen tudatosan járulnak a bűnbánat szentségéhez.⁶⁹ Az Eucharisztia és a többi szentségek szolgálata, a lelkipásztori buzgóság, a hívekkel való törődés, a testvérekkel való közösség, a püspökkel való együttműködés, az imaélet, sőt egész papi mivoltunk súlyos kárt szenved, ha akár hanyagságból, akár más okból elmulasztjuk a rendszeres, valódi hittel és összeszedetten végzett szentgyónásunkat. Ha egy pap már nem járul a

⁶⁸ vö. Lk 15,17-21

⁶⁹ vö. Presbiterorum Ordinis 18.

bűnbánat szentségéhez, vagy azt nem helyesen végzi, az hamar megmutatkozik *papi életében és munkájában*, és a közösség is észreveszi, amelynek pásztora.

Hozzáfűzöm még, hogy a pap csak úgy lehet jó és eredményes szolgálója a bűnbánat szentségének, ha ő maga is merít a kegyelemnek és szentségnek ebből a forrásából. Mint papok személyes tapasztalatunk alapján is állíthatjuk, hogy gyóntatói szolgálatunkat annál áldásosabban tudjuk végezni, minél inkább törekszünk szentgyónásunkat rendszeresen és jól felkészülve elvégezni. A mi ilyen irányú tevékenységünk sokat fog veszíteni hatékonyságából, ha bármely okból lemondunk arról, hogy mi is jó gyónók legyünk. Ez hozzátartozik ennek a nagy szentségnek *belső logikájához*. Ez a szentség meghív minket, Krisztus papjait, hogy megújult figyelemmel törődjünk saját személyes gyónásunkkal.

A személyes tapasztalatnak kell ösztönöznie minket, hogy a bűnbánat szentségének szolgálatát, melyre papságunk által, lelkipásztori hivatásunk által testvéreinknek el vagyunk kötelezve, *mindig* gondosan és hűségesen, türelemmel és buzgón lássuk el. Ezért fordulok ezzel az apostoli buzdítással a világ minden papjához, különösen püspök testvéreimhez és minden plébánoshoz azzal a sürgető kéréssel, hogy minden erővel fáradozzanak e szentség gyakori vételén, minden megfelelő eszközzel keressenek új utakat, hogy testvéreinket minél nagyobb számban elvezessük „ehhez a kegyelemhez, mely adatott nekünk” és az egész világnak a bűnbánatban és kiengesztelődésben Istennel Krisztusban.

vö. Lk 15,17

26. A KATEKÉZIS

Azon a tág területen, melyen az Egyháznak a dialógus révén teljesítenie kell küldetését, *a bűnbánat és a kiengesztelés* lelkipásztori tevékenysége az Egyház tagjai felé fordul, elsősorban e két egymástól különböző de egymást kiegészítő valóságról szóló hitoktatással, melynek a színódus atyái is nagy jelentőséget tulajdonítottak, és javaslataikban is kiemelték: a bűnbánatot és a kiengesztelődést. Elsőként tehát a katekézist kell alkalmazni.

Ennek a nagyon időszerű ajánlásnak a mélyén egy igen alapvető feltétel rejlik: a *lelkipásztori* szempont nem állhat szemben a *tanítással*, sem a pasztoráció nem tekinthet el a tanítás tartalmától, amelyből életet kap és erőt merít. Ha az Egyház „az

igazság oszlopa és alapja”,⁷⁰ s anyaként és tanítóként küldetett ebbe a világba, hogyan mellőzhetné az igazság tanítását, mely az élethez vezető utat mutatja?

Az Egyház pásztoraitól elsősorban a *kiengesztelődésről* szóló katekézist várják. E katekézis csak azon a szentírási, különösen újszövetségi tanításon alapulhat, hogy a megváltó és kiengesztelő Jézus Krisztusban meg kell újítani a szövetséget Istennel; s hogy ennek fényében és e közösség és barátság kiszélesítéseként, ki kell békülni a felebaráttal még még akkor is, ha ezért az áldozatot meg kell szakítanunk.⁷¹ Jézus gyakran hangoztatja a testvéri kiengesztelődést, például amikor felhív, hogy annak, ki megütötte egyik arcunkat, tartsuk oda a másikat is, és aki elvette ruhánkat, adjuk oda köntösünket is.⁷² A megbocsátás parancsát még élesebben fejezi ki azzal, hogy mindenki olyan mértékben részesül bocsánatban, amilyen mértékkel ő bocsát meg másoknak;⁷³ olyan bocsánatról van itt szó, mely az ellenségre is vonatkozik;⁷⁴ olyan bocsánatról, mely hetvenszer hétszer,⁷⁵ azaz minden korlátozás nélkül kötelez. Ilyen feltételek mellett csak az evangéliumi lelkület érvényesülhet, csak úgy jöhet létre kiengesztelődés az egyes személyek, családok, közösségek, népek és nemzetek között. A Szentírásnak a megbocsátásra vonatkozó kijelentéseiből természetesen eljutunk egy *teológiailag meghatározott katekézishoz*, mely felhasználhatja a pszichológia, a szociológia és a humán tudományok elemeit is, ha ezek alkalmasak arra, hogy megvilágítsanak egyes helyzeteket, problémákat, és így a hallgatókat vagy olvasókat konkrét döntésekre ösztönözzék.

Az Egyház papjaitól elvárjuk továbbá a *bűnbánat katekézisének*. Kell, hogy ennek is a Szentírás legyen a forrása. Ez az üzenet a bűnbánatban mindenekelőtt a *megtérés értékét* hangsúlyozza. Ezzel a szóval próbáljuk fordítani a görög *metanoia*⁷⁶ fogalmát, melynek jelentése a lelkület *megváltoztatása*, hogy *Isten felé fordulhasson*. Különböző ez a két alapeleme a tékozló fiú történetének: a magába szállás⁷⁷ és az elhatározás, hogy visszatér atyjához. A megtérés eme elsődleges lelkülete nélkül nincs kiengesztelődés. A katekézisben ezt konkrét fogalmakkal és megfelelő szavakkal kell szemléltetnünk, melyek a különböző korosztályok, a különböző kulturális, etikai és szociális igényeknek megfelelnek.

⁷⁰ 1Tim 3,15

⁷¹ vö. Mt 5,23-24

⁷² vö. Mt 5,38-40

⁷³ vö. Mt 6,12

⁷⁴ vö. Mt 5,43

⁷⁵ vö. Mt 18,21

⁷⁶ vö. Mk 1,4-14; Mt 3,2: 4,17; Lk 3,8

⁷⁷ vö. Lk 15,17

Ez az első értéke a bűnbánatnak, amely egy másodikban folytatódik: a „*megtérés*” annyit is jelent mint „*bűnbánat*”. A *metanoiának* ezt a két jelentését látjuk abban az útmutatásban, melyet Jézus adott: „Ha testvéred... megbánja, bocsáss meg neki. Ha hétszer vétkezik is naponta ellened, és hétszer fordul hozzád azzal, hogy 'bánom', bocsáss meg neki.”⁷⁸ A jó hitoktató megmutatja, hogy a bánat – ugyanúgy, mint a megtérés – távolról sem csak felületes érzés, hanem a lélek valóságos megváltozását jelenti.

A bűnbánat harmadik értéke abban a változásban jelentkezik, mely az előző magatartást – a megtérést és bánatot – külső jelekben is nyilvánítja: *bűnbánatot tart* a lélek. Ez jól felismerhető a *metanoiában*, ahogyan azt Jézus előfutára a szinoptikusok szövegében használja.⁷⁹ A *bűnbánattartással* az egyensúly és harmónia, melyet a bűn romba döntött, visszaáll, ha ez az embernek áldozatába is kerül.

Olyan korban, mint amilyenben mi élünk, nagyon nehéz átfogó és jól alkalmazott katekézist adnunk a bűnbánatról, mert az uralkodó magatartás és gondolkodásmód nyíltan ellentétben áll a fentebb hangoztatott három értékkel. A ma emberének sokkal nehezebb – mint előzőleg bármikor – elismernie saját egyéni hibáit és olyan elhatározásra jutnia, hogy azokat felülvizsgálja és új útra térjen. Nehezebbre esik kimondania: „sajnálom” avagy „fájlalom”. Ösztönösen és ellenállhatatlanul visszautasít mindent, aminek áldozati jellege van a bánat területén, mely az elkövetett bűn jóvátételére irányul. Itt szeretném hangsúlyozni, hogy az *Egyház elégtételi fegyelme* nem csekély kárára van a keresztények belső életének és az egyházi közösségnek. Bár az utóbbi időben könnyítettek rajta, sokat veszített kisugárzó erejéből. Gyakran csodálkoznak a nem keresztények, hogy Krisztus tanítványai mily csekély jelét adják a valódi bűnbánatnak. Magától értetődően, a keresztény bűnbánat csak akkor valódi, ha szeretetből és nem csupán félelemből fakad; ha komolyan törekszik arra, hogy a „régiből” megfeszítse, hogy Krisztus erejéből megszülethessen az „új ember”; ha Krisztust mint példaképet követi, ki, noha ártatlan volt, a szegénység és türelem útját választotta, a lemondását és – mondhatjuk – a bűnbánatát.

Az Egyház pásztoraitól továbbá elvárjuk – amint a szinódus is emlékeztet rá – a *lelkiismeretről és annak formálásáról szóló oktatást*. Ez is nagyon időszerű téma, ha fontolóra vesszük, hogy ez a benső szentély, a személyiség legbensőbb pontja, a lelkiismeret, mennyire ki van téve a mai kultúra támadásainak; mennyire meg van

⁷⁸ Lk 17,3

⁷⁹ vö. Mt 3,2; Mk 1,4; Lk 3,3

terhelve, próbára van téve, össze van zavarva és el van homályosítva. A lelkiismeretre vonatkozó okos hitoktatásra értékes útmutatást találhatunk az egyházatyáknál, a II. vatikáni zsinat teológiájában, különösen két dokumentumban: „Az egyház és a mai világ”⁸⁰ és a „Vallásszabadságról”⁸¹ zsinati dokumentumokban. Ugyanígy VI. Pál pápa gyakran foglalkozott a lelkiismeret természetével és szerepével a mi életünkben.⁸² Az ő nyomát követve nem szalaszthatunk el semmiféle alkalmat, hogy ne szóljunk erről a nagyon fontos elemről, mely az ember nagyságát és méltóságát adja.⁸³ Ez „az erkölcsi érzék képesít minket arra, hogy különbséget tudjunk tenni jó és rossz között... mintegy belső szem, a lélek meglátó ereje, mely lépteinket a jó útjára vezéreli”. Ugyanakkor alá kell húznom a keresztyén lelkiismeret kialakításának fontosságát, nehogy emberi személyiséget rombolóerővé váljék, hanem szentéllé, ahol Isten feltárja nekünk a valódi jót.⁸⁴

A hívek elvárják az Egyház pásztoraitól, hogy a kiengesztelődés más fontos pontjairól is beszéljenek:

– a *bűntudatról*, mely – mint már mondtuk – mai világunkban elsatnyult.

– a *kísértésről* és a *kísértésekről*: „maga Jézus Krisztus, az Isten Fia hozzánk hasonlóan mindenben kísértést szenvedett, a bűntől azonban ment maradt”⁸⁵ akarta, hogy a Gonosz megkísértse,⁸⁶ így akarta megmutatni, hogy miként Ő, tanítványai is ki vannak téve a kísértésnek, és azt is, milyen magatartást tanúsítsanak a kísértés idején. Annak, aki az Atyát kéri, hogy erején felül ne kísértessék⁸⁷ és ne essék kísértésbe,⁸⁸ annak, aki a bűnre való kísértésnek nem teszi ki magát, a kísértés ténye nem azt jelenti, hogy már vétkezett, hanem inkább alkalom a hűségben való növekedésre és a következetes életvitelre alázatosságban és éberségben.

⁸⁰ Gaudium et spes, 8, 16, 19, 26, 41, 48.

⁸¹ Dignitatis humanae, 2. 3. 4.

⁸² vö. többek között az általános kihallgatásokon elhangzott beszédekből: 1973. márc. 28.: Insegnamenti, XI, 1973, 294 és köv.; 1973. aug. 8.: uo. 772 és köv.; 1973. nov. 7.: uo. 1054 és köv.; 1974. márc. 13.: Insegnamenti, XII, 1974, 230 és köv.; 1974. márc. 8.: uo. 402 és köv. 1975. febr. 12.: Insegnamenti, XIII, 1975, 154 és köv. 1975. ápr. 9.: uo. 209 és köv. 1977. júl. 13.: Insegnamenti, XV, 1977, 710 és köv.

⁸³ vö. II. János Pál, Úrangyala, 1982. márc. 17. Insegna-menti V. 1. 1982, 860.

⁸⁴ vö. II. János Pál beszéde az 1983. aug. 17-i általános kihallgatáson, 1-3, Insegnamenti, VI. 2, 1983, 256.

⁸⁵ Zsid 4,15

⁸⁶ vö. Mt 4,1-11; Mk 1,12 és köv; Lk 4,1-13

⁸⁷ vö. 1Kor 10,13

⁸⁸ vö. Mt 6,13, Lk 11,4

- *a böjtről*, mely régi és újabb formáiban is a megtérés és a bűnbánat jele, továbbá a böjttel saját személyünkben meghalunk, hogy Krisztust, a keresztre feszítettet öltjük magunkra, és szolidárisak legyünk az éhezőkkel és szenvedőkkel.
- *az alamizsnáról*, mely a tényleges élő szeretet eszköze, amellyel megosztjuk azt, amink van, azokkal, akik a szegénység terhe alatt sínylődnek.
- *a belső kapcsolatról*, mely le tudja győzni a világ minden ellenzékét; Isten és az emberek között megvalósítja a barátságot, hiszen ez az Egyház eszkatológikus célja.
- *a konkrét körülményekről*, melyek között a kiengesztelődés megvalósulhat (a családban, a polgári társadalomban, a szocialista rendszerekben), és főként a *négy kiengesztelődésben*, melyek négy alapvető szakadást orvosolnak: kiengesztelődés Isten és ember között, önmagunkkal, testvéreinkkel és az egész teremtett világgal.

Az Egyház nem hagyhatja ki – anélkül hogy lényeges küldetéséhez tartozó tanítást súlyosan el ne torzítaná –, azt a négy témát melyeket a hagyományos egyházi szóhasználatban az ember végső dolgainak nevezünk: a halált, az ítéletet, a poklot és a paradicsomot. Egy olyan kultúrában, mely az embereket be akarja zárni többé-kevésbé sikeres földi életük kereteibe, az Egyház pásztoraitól megkívánják azt a tanítást, amely a hit erejével megnyitja és megvilágítja a halálon túli jövőendő életet. Túl a halál titokzatos kapuján kirajzolódik az örök boldogság, az Istennel való barátság, avagy a tőle való elszakadás büntetése. Csak ebben az eszkatológikus távlatban érthetjük meg a bűn igazi mértékét, és érez indíttatást az ember a bűnbánatra és a kiengesztelődésre.

A buzgó és találékony lekipásztorok ne mulasszák el soha, hogy ráleljenek e hitoktatás széles skálájú, változatos lehetőségeire. Természetesen számítanak a kultúrák és a hitbeli képzettség különbségei. Ilyen alkalmat adnak: a Szentírás olvasása, a szentmisék, a többi szentségek szertartásai, sőt maga a körülmény is, amelyek között ezeket ünnepeljük. Erre a célra más lehetőségek is kihasználhatók: prédikáció, olvasmányok, viták, találkozások, hittani továbbképzések stb. – amint azt sok helyen csinálják. Itt különösen hangsúlyozzuk *a régi missziós napokat*, melyek a hitoktatásban oly jelentősek voltak. Ha ezeket napjaink igényéhez igazítanók, a hitbeli nevelésnek manapság is alkalmas eszközei lehetnének. Ez vonatkozik a bűnbánatra és a kiengesztelődésre is.

Tekintettel a megtérésen alapuló kiengesztelődés nagy jelentőségére az emberi kapcsolatokban, a társadalmi együttélés minden területén (a nemzetközi

kapcsolatokat is beleértve), az Egyház tanításában nem nélkülözheti *a szociális problémák feltárását* sem. Elődeink időszerű és világos tanítása, különösen XIII. Leóé, kinek nevéhez a II. vatikáni zsinat *Gaudium et spes* lelkipásztori konstitúciójának nagyon sok megállapítása fűződik, továbbá több püspöki konferencia, mely saját országa különböző kérdéseire keresett megoldást – ezek együttesen a tanítás széleskörű és jól megalapozott rendszerét adták az emberi társadalom sokrétű követelményeiről. Ez vonatkozik egyénekre, családokra, különböző területeken létesült csoportokra és egy olyan társadalom felépítésére, mely megfelel az erkölcsi törvénynek és a civilizáció alapkövetelményeinek.

Az Egyháznak ez az útmutatása természetesen Isten szavát tükrözi, mely szól az egyes ember jogairól és kötelezettségeiről, de a családról és a közösségről is. Továbbá szól a szabadság értékéről, az igazságosság dimenzióiról, a szeretet elsőségéről, az emberi személy méltóságáról, a közösség javáról, melyhez a politikának és a gazdasági életnek alkalmazkodnia kell. A tanítóhivatal szociális tanainak alapvető elvei (törvényei), melyek erősítik és feltárják az emberi értelem és a népek lelkiismeretének általános törvényeit, adják nagymértékben a szociális konfliktusok békés megoldásának és a mindenre kiterjedő kiengesztelődésnek a reményét.

Szent II. János Pál pápa: Redemptoris Missio

vö. Lk 15,3-32

Krisztus visszaállította az Országot

13. A Názáreti Jézus beteljesítette Isten tervét. Miután a Jordánban János megfürdette és látható alakban leszállt rá a Szentlélek, kinyilvánította messiási küldetését: bejárta Galileát, „hirdette Isten országának evangéliumát: 'Betelt az idő, elérkezett az Isten országa, tartsatok bűnbánatot és higgyetek az evangéliumban!'" (Mk 1,14-15; vö. Mt 4,17; Lk 4,43). Isten országának hirdetése és visszaállítása az Ő küldetése: „Ez a küldetésem” (Lk 4,43). De itt többről van szó: maga Jézus a „jó hír”, amint azt küldetésének kezdetén, a názáreti zsinagógában hangsúlyozta, amikor önmagára vonatkoztatta Izaiás szavait a Fölkentről, kit Isten küldött (vö. Lk 4,14-21). Mert Ő a „jó hír”, Krisztusban egy az üzenet, amit hirdetnek és aki hirdet; benne azonos a hirdetés, a cselekvés és a megvalósulás. Ereje, cselekvése hatásának titka abban a teljes azonosságban rejlik, ami közte és a hirdetése között fönnáll: az új hírt hozta nem csupán azzal, amit mondott vagy cselekedett, hanem azzal, ami Ő maga.

Jézus tevékenységét leírták azokkal az utakkal kapcsolatban, amelyeket hazájában tett. Küldetésének színtere húsvét előtt Izraelre korlátozódik. Jézus mégis döntően újat hozott. Az eszkatologikus valóság nem tevődik a világ végére, hanem már közel van, és megkezdődött megvalósulása. Isten országa közel van (vö. Mk 1,15), kérünk kell, hogy jöjjön el (vö. Mt 6,10). Hatékony jelei a hit szemével felismerhetők, ilyenek a csodák (vö. Mt 11,4), a démonok kiűzése (vö. Mt 12,25-28), a Tizenkettő kiválasztása (vö. Mk 3,13-19), a szegényeknek hirdetett evangélium (vö. Lk. 4,18). Jézusnak a pogányokkal való találkozásából kitűnik, hogy az Országba való bejutás a hit és a megtérés útján, és nem egyszerűen egy néphez való tartozással lehetséges.

Az ország, amely Jézussal kezdődik, Isten Országja. Jézus maga nyilvánította ki, hogy ki az az Isten, akit Ő bizalmasan „Abbá”-nak, Atyának szólított (vö. Mk 14,36). Isten, különösen ahogyan a hasonlatokban megjelenik (vö. Lk 15,3-32; Mt 20,1-6), minden ember gondja-baja iránt nyitott: Ő szerető Atya, telve szeretettel és irgalommal, aki megbocsát, és ingyen adja a kért kegyelmet.

Szent János írja, hogy Isten a szeretet (vö. 1Jn 4,8-16). Minden ember arra kapott meghívást, hogy nyíljék meg az előtt az irgalmas szeretet előtt, amellyel Isten szereti őt. Az Ország olyan mértékben fog növekedni, ahogyan minden ember felismeri, hogy bizalommal fordulhat imában Istenhez, mint Atyához (vö. Lk 11,2; Mt 23,9), amennyiben azon fáradozik, hogy teljesítse az ő akaratát (vö. Mt 7,21).

vö. Lk 15,1-32; vö. Lk 15,2

14. Jézus az Ország tulajdonságait és követelményeit fokozatosan nyilatkoztatta ki szóval, cselekedeteivel és saját személyében.

Isten Országja minden ember előtt nyitva áll, mert mindenkinek szól a meghívás, hogy részesüljön benne. Ennek érzékeltetésére Jézus különösen azokhoz fordul, akik a társadalom peremére szorultak. Az evangélium jóhírének hirdetésében őket részesítette előnyben. Munkájának kezdetekor kijelentette: arra kapott küldetést, hogy jó hírt hozzon a szegényeknek (vö. Lk 4,18). Mindazoknak, akiket lenéztek és megvetettek, Jézus kijelentette: „Boldogok a szegények” (Lk 6,20). Az elhagyottaknak megadta, hogy megtapasztalják a szabadulást, hozzájuk fordult, velük evett (vö. Lk 5,30;15,2), úgy bánt velük, mint egyenrangúakkal és barátokkal (vö. Lk 7,37); emlékeztette őket Isten szeretetére, és ilyen módon nyilatkoztatta ki mérhetetlen jóakarátát a nyomorultak és a bűnösök iránt (vö. Lk 15,1-32).

Felszabadulás és üdvösség Isten Országában az ember személyéhez tartoznak testi és lelki értelemben. Jézus tevékenységére két dolog jellemző: a gyógyítás és a megbocsátás. A sok gyógyítás mutatja az emberi nyomorúsággal való együttérzését; de azt is hirdeti, hogy az Országban sem betegség, sem fájdalom nem lesz; küldetése kezdettől fogva arra irányult, hogy az embereket ezektől megszabadítsa. Jézus szemléletében a gyógyulások a lelki gyógyulásnak, a bűntől való szabadulásnak is jelei. Gyógyításaival Jézus a hitre, a megtérésre, a bocsánatkérésre sarkall (vö. Lk 5,24). Ha befogadják a hitet, a gyógyulás további lépések megtételére ösztönöz, az üdvösségre vezet (vö. Lk 18,42-43). A megszállottság, a gonoszság, a bűn az Istentől való elfordulás jele, az ettől való szabadulás annak jele, hogy „elérkezett hozzátok az Isten Országá” (Mt 12,28).

Ferenc pápa: Lumen Fidei

vö. Lk 15,11–24

A hit által üdvözülünk

19. A Jézus látásmódjában való részesedésből kiindulva Pál apostol leveleiben ránk hagyta a keresztény ember leírását. Aki hisz, a hit ajándékának elfogadásával új teremtménnyé alakul, új, gyermeki létet kap, fiúvá lesz a Fiúban. „Abba, Atya” – ez Jézus tapasztalatának legjellegzetesebb szava, s ez lesz a keresztény élet középpontjává (vö. Róm 8,15). A hívő élet mint gyermeki lét annak a forrás és gyökér természetű ajándéknak az elfogadása, amely az emberi élet alapját képezi, és Szent Pálnak a korintusiakhoz intézett kérdésében foglalható össze: „Mid van, amit nem kaptál?” (1Kor 4,7). Éppen ez jelenti Szent Pálnak a farizeusokkal folytatott vitájának a lényegét: a hit vagy a törvény cselekedetei általi üdvösség kérdését. Szent Pál elutasítja azt a magatartást, amelyben az ember saját tetteivel akarja igazolni magát Isten előtt. Az ilyen ember, még ha engedelmeskedik is a parancsolatoknak, akkor is, amikor jót tesz, önmagát állítja középpontba és nem ismeri el, hogy a jóság forrása Isten. Aki így cselekszik, aki önmaga akar igazságának a forrása lenni, hamarosan kiüresedni látja igazságát, és felfedezi, hogy képtelen hűségesen megtartani a törvényt. Magába zárkózik, elszigetelődik az Úrtól és a többiektől, s ezáltal élete értelmetlenné válik, tettei terméketlenek lesznek, mint a vízfolyástól távol álló fa. Szent Ágoston a maga tömör és találó nyelvén így szól: „Attól, aki megteremtett téged, még magadhoz se távolodjál el.”⁸⁹ Amikor az ember úgy gondolja, hogy

⁸⁹ De continentia, 4, 11: PL 40, 356.

Istentől eltávolodva találja meg magát, zátonyra fut az élete (vö. Lk 15,11–24). Az üdvösség kezdete a kitárulkozás valami megelőző irányába, egy forrás természetű ajándék felé, amely megerősíti és fenntartja az életet.

Csak e forrás felé kitárulkozva, és annak elismerésében alakulhatunk át, engedve, hogy az üdvösség munkálkodjék bennünk, tegye termékeny és jó gyümölcsökkel teljessé az életünket. A hit általi üdvösség abban áll, hogy elismerjük Isten ajándékának elsőbbségét, miként Szent Pál összefoglalja: „Kegyelemből részesültetek a megváltásban, a hit által, ez tehát nem a magatok érdeme, hanem Isten ajándéka” (Ef 2,8).

Ferenc pápa: Misericordiae Vultus

vö. Lk 15,1-32

9. Az irgalmasságról szóló példabeszédekben Jézus kinyilatkoztatja Isten természetét. Olyan atyához hasonlítja, aki mindaddig fáradhatatlan, amíg irgalmassággal és együttérzéssel le nem győzi az ellenkezést és fel nem oldja a bűnt. Ismerjük ezeket a példabeszédeket, különösen hármát: az elveszett bárány, az elveszett drachma és a tékozló fiú történetét (vö. Lk 15,1-32). Ezekben a parabolákban Isten mindig úgy jelenik meg, mint akit öröm tölt el, főként amikor megbocsátást gyakorol. Megtalálhatjuk bennük az evangélium és a hitünk lényegét, mert az irgalmasságot mindent legyőző, a szívet szeretettel betöltő és megbocsátással vigasztaló erőként mutatják be.

Saját keresztény életmódunkra vonatkozóan egy másik példabeszédben is tanítást kapunk. Péter azon kérdésére, hogy vajon hányszor kell megbocsátanunk, Jézus azt válaszolja: „Mondom, hogy nem hétszer, hanem hetvenhétszer” (Mt 18,22), majd elmondja a „szívtelen szolga” példabeszédét. A szolga, amikor ura hatalmas összeggel számoltatta el, térden állva könyörgött haladékért. De mindjárt utána találkozott egy szolgatársával, aki néhány dénárral tartozott neki. Az térdelve könyörgött irgalomért, de ő elutasította és börtönbe juttatta. Amikor mindez a gazda tudomására jutott, nagyon megharagudott, maga elé idézte a szolgát, és azt mondta neki: „Nem kellett volna neked is megkönyörülnöd szolgatársadon, ahogyan én megkönyörültem rajtad” (Mt 18,33)? Majd így fejezte be Jézus: „Így tesz veletek mennyei Atyám is, ha nem bocsát meg mindegyiktek szívből a testvéreinek” (Mt 18,35).

A fenti példabeszéd mindnyájunk számára mély tanulsággal bír. Jézus azt tanítja, hogy az irgalmasság nem pusztán az Atya cselekedete, hanem annak ismerve is, hogy kik az ő valódi gyermekei. Összegezve: arra kaptunk hivatást, hogy gyakoroljunk irgalmasságot, mert korábban irgalmasságot cselekedtek irántunk. A bűnbocsánat az irgalmas szeretet legnyilvánvalóbb kifejezése; nekünk, keresztényeknek pedig olyan kötelezettség, amely alól nem vonhatjuk ki magunkat. Gyakran milyen nehéznek tűnik a megbocsátás! Ám mégis ez az a gyöngé kezünkbe adott eszköz, amely nélkülözhetetlen a szív derűjének eléréséhez. A bosszú, a düh, az erőszak és a megtorlás elvetése a boldog élet elengedhetetlen feltétele. Halljuk meg tehát az Apostol buzdítását: „A nap ne nyugodjék le haragotok fölött” (Ef 4,26). És mindenekelőtt halljuk meg Jézus szavát, aki az irgalmasságot életeszmennyé, hitünk szempontjából pedig a hitelesség kritériumává tette: a „boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek” (Mt 5,7) az a boldogság, amelynek a Szentévbén különösen is át kellene hatnia bennünket.

Mint tudjuk, a Szentírásban az irgalmasság kulcsfogalom annak kifejezésére, hogy Isten hogyan bánik velünk. Ő nem csupán beszél a szeretetéről, hanem láthatóvá és tapinthatóvá is teszi. A szeretet soha nem maradhat elvont kifejezés. Természete szerint konkrét élet: szándék, magatartás, érzület, mely a mindennapi tettekben mutatkozik meg. Isten irgalmassága az ő irántunk viselt felelőssége. Felelősnek érzi magát értünk, vagyis a javunkat akarja; boldognak, örvendezőnek és derűsnek kíván látni bennünket. A keresztény ember irgalmas szeretetének ugyanezen a hullámhosszon kell mozognia. Miként az Atya szeret, úgy szeretnek a gyermekek. Ahogyan ő irgalmas, úgy kell nekünk is irgalmasnak lennünk egymás iránt.

Ferenc pápa: Üzenet a tömegtájékoztató 50. világnapjára

vö. Lk 15,11-32

Kedves testvérek!

Az Irgalmasság Szentéve arra hív bennünket, hogy elmélkedjünk a kommunikáció és az irgalmasság között fennálló kapcsolatról. Az Egyház, egyesülve Krisztussal, aki az irgalmas Isten élő megtestesülése, azt a hivatást kapta, hogy úgy élje meg az irgalmasságot, mint egész léte és működése megkülönböztető vonását. Az, amit mondunk és az, ahogy ezt mondjuk, minden szavunk és tettünk ki kellene, hogy fejezze azt az együttérzést, gyengéd szeretetet és megbocsátást, amellyel Isten fordul

az ember felé. A szeretet természeténél fogva kommunikáció, arra vezet bennünket, hogy megnyíljunk, és nem arra, hogy elszigetelődjünk. És ha szívünket és tetteinket az odafordulás, az isteni szeretet vezérli, akkor kommunikációnk Isten erejének hordozójává válik.

Arra szól hivatásunk, hogy Isten gyermekeiként kommunikáljunk mindenkivel, kivétel nélkül. Az Egyház nyelvének és gesztusainak különösképpen az irgalmasságról kell szólniuk, hogy megérintsék az emberek szívét, és támogassák őket az élet teljessége felé, amelyet Jézus Krisztus, az Atya küldöttként mindenki számára elérhetővé tett. Az a dolgunk, hogy befogadjuk és továbbadjuk környezetünknek az Anyaszentegyház bensőségeségét, hogy az emberek megismerjék és megszeressék Jézust. Ez a belső tűz adja meg a hit szavainak lényegét, ez gyújtja lángra az igehirdetést, ez az a „szikra” a tanúságtételekben, amely élővé teszi ezeket.

A kommunikációnak van ereje, hogy hidakat hozzon létre, elősegítse a találkozást, a másik befogadását, és így gazdagítsa a társadalmat. Milyen szép, ha olyan személyt látunk, aki gondosan megválogatja szavait és gesztusait, hogy elkerülje a félreértéseket, begyógyítsa a sebzett emlékezetet, építse a békét és a harmóniát. A szavak képesek hidat verni személyek, családok, társadalmi csoportok, népek között. És ez igaz a fizikai környezetünkre éppúgy, mint a digitális világra. Ezért a szavaknak és a tetteknek olyanoknak kell lenniük, amelyek segítenek számunkra kilépni az ítékezés és bosszú ördögi köreiből, amelyek minduntalan csapdába ejtik az egyes embereket éppúgy, mint a nemzeteket, és amelyekből a gyűlölet üzenetei születnek. A keresztény ember beszédének célja ezzel szemben az, hogy növelje az egységet és akkor is, amikor határozottan el kell ítélnie a rosszat, arra kell törekednie, hogy ne szakadjon meg soha a kapcsolat és a kommunikáció.

Szeretnék ezért felhívást intézni minden jóakarátú emberhez, hogy fedezze fel az irgalmasság hatalmát, amely képes begyógyítani a megromlott kapcsolatokat és újra békét és harmóniát tud teremteni a családok és a közösségek között. Mindnyájan tudjuk, hogy a régi sebek és sértődések mennyire fogva tudják tartani az embert, és meggátolják abban, hogy kommunikáljon és kibéküljön másokkal. És ez igaz a népek közötti kapcsolatokra is. Mindezekben az esetekben az irgalmasság képes rá, hogy a beszéd és a dialógus új módját hozza létre, ahogyan ékesszólóan Shakespeare fogalmazta meg ezt: „Nem kényszer dolga a könnyörület! Hullik az égből, mint finom eső a talajra. Áldása kétszeres: áldott az, aki adja, s aki kapja.” (A velencei kalmár, IV. felvonás, I. szín).

Kívánatos volna, hogy a politika és a diplomácia nyelvét is átjárja az irgalmasság, amely soha semmit nem akar veszni hagyni. Főleg azokhoz szólok, akik intézményes, politikai, a közvéleményt formálni képes felelősséget viselnek: ügyeljenek mindenkor arra, hogyan fejezik ki magukat azokkal kapcsolatban, akik másképpen gondolkodnak vagy cselekszenek, vagy akár hibát követtek el. Könnyű engedni a kísértésnek, hogy az ember kihasználja ezeket az alkalmakat, és táplálja a bizalmatlanság, a félelem és a gyűlölet lángjait. Ahhoz viszont bátorság kell, hogy az embereket a kibékülés felé irányítsuk, de éppen ez a pozitív és találékony merészség segíthet igazi megoldásokat találni régi konfliktusokra és alkalmat teremthet a tartós békére. "Boldogok az irgalmasok, mert majd nekik is irgalmaznak [...] Boldogok a békeségben élők, mert Isten fiainak hívják majd őket" (Mt 5,7.9).

Nagyon vágyom rá, hogy a kommunikációnk, és az Egyházban betöltött pásztori szolgálatunk soha ne az ellenségén aratott diadal gőgjét fejezze ki, és ne alázza meg azokat, akiket a világ gondolkodásmódja vesztesnek, selejtnak ítél! Az irgalmasság segíthet abban, hogy enyhítsük az élet viszontagságait és szeretetet nyújtsunk azoknak, akik csak a fagyos ítélettel találkoztak. Kommunikációnk stílusának olyannak kell lennie, amely túllép azon a logikán, amely a bűnösöket és az igazakat tisztán szétválasztja. Elítélhetünk és el kell ítélnünk bűnös helyzeteket – az erőszakot, a korrupciót, a kizsákmányolást, stb. –, de nem szabad elítélnünk az embereket, mivel egyedül Isten képes a szívük mélyén olvasni. Feladatunk, hogy figyelmeztessük azt, aki hibázik, fel kell szólalnunk bizonyos magatartások rossz vagy igazságtalan volta miatt, hogy megszabadítsuk az áldozatokat és felemeljük azt, aki elesett. János evangéliuma emlékeztet bennünket: „az igazság szabaddá tesz benneteket” (Jn 8,32). Ez az igazság pedig végső soron maga Krisztus, akinek szelíd irgalmassága a mértéke annak, milyen módon hirdessük az igazságot és ítéljük el az igazságtalanságot. Kiemelkedő feladatunk az, hogy az igazságot szeretettel hirdessük (vö. Ef 4,15). Csak a szeretetettel kimondott és szelídséggel és irgalommal kísért szavak érinthetik meg a mi bűnös szívünket. A kemény, moralizáló szavak és gesztusok azt a veszélyt hordozzák, hogy még jobban eltávolítják azokat, akiket szeretnénk elvezetni a megtérésre és a szabadságra, mert így csak megerősítjük bennük az érzést, hogy megtagadjuk őket, és védekezniük kell.

Egyesek azt gondolják, hogy az irgalmasságra alapozott társadalom indokolatlanul idealista, túlzó módon elnéző elképzelés. De gondoljunk csak vissza saját legkorábbi, a családban szerzett tapasztalatainkra. Szüleink annak alapján szerettek és értékelték bennünket, amik vagyunk és nem a képességeink vagy a sikereink alapján. A szülők természetesen a legjobbat akarják gyermekeiknek, de szeretetüknek nem feltétele

bizonyos célok elérése. Az atyai ház az a hely, ahol mindig befogadnak (vö. Lk 15,11-32). Szeretnék mindenkit arra bátorítani, hogy ne úgy gondoljon az emberi társadalomra, mint olyan helyre, ahol idegeneknek kell küzdenie egymással és megpróbálnak érvényesülni, hanem inkább úgy, mint egy otthonra vagy egy családra, ahol az ajtó mindig nyitva áll, és mindenki arra törekszik, hogy elfogadja a másikat.

Ehhez alapvető fontosságú, hogy meghallgassuk a másik embert. A kommunikáció osztozást jelent, az osztozáshoz a másik ember meghallgatása, befogadása is hozzátartozik. Meghallgatni az sokkal több, mint meghallani. A meghallás az információ területét érinti, a meghallgatás viszont a kommunikáció része és közelségre van hozzá szükség. A másik ember meghallgatása segít benne, hogy helyes magatartást vegyünk fel, kilépjünk a szemlélő, a felhasználó, a fogyasztó kényelmes szerepéből. A másik meghallgatása azt is jelenti, hogy kérdéseket és kétségeket is megoszt velünk, egymás mellett haladunk az úton, megszabadulunk minden olyan elképzeléstől, hogy mindenre képesek vagyunk, és képességeinket és adottságainkat alázattal a közjó szolgálatába állítjuk.

A másik ember meghallgatása soha nem egyszerű. Néha egyszerűbb süketnek tettetni magunkat. A másik meghallgatása azt jelenti, hogy odafigyelünk valakire, igyekszünk őt megérteni, értékeljük, tiszteljük, őrizzük a másik szavait. A másik meghallgatása egyfajta áldozat, önmagunk feláldozása, amelyben megismétlődik Mózes gesztusa az égő csipkebokor előtt: leoldjuk sarunkat a hozzánk szóló másik emberrel való találkozás "szent földjén" (vö. Kiv 3,5). A másik meghallgatásának képessége hatalmas kegyelem, olyan adomány, amit kérnünk kell, hogy azután majd gyakoroljuk használatát.

Az E-mail, az SMS, a közösségi hálók, a chat is lehetnek a kommunikáció teljes mértékben emberi formái. Nem a technológia határozza meg, hogy egy kommunikáció hiteles vagy nem, hanem az ember szíve és képessége, hogy jól használja a rendelkezésére álló eszközöket. A közösségi hálók alkalmasak rá, hogy segítsék az emberi kapcsolatokat és előmozdítsák a társadalom javát, ugyanakkor elvezethetnek a személyek és csoportok még mélyebb szakadásához és elkülönüléséhez is. A digitális környezet olyan, mint egy tér, egy találkozóhely, ahol a másikkal kedvesen bánhatunk, de meg is sérthetjük, folytathatunk hasznos beszélgetést vagy részt vehetünk valakinek az erkölcsi lejárásában. Azt kérem, hogy az irgalmasságban megélt Szentév "tegyen nyitottabbá bennünket a párbeszédre, hogy jobban megismerjük és megértsük egymást; szabadítson meg az

elzárkózás és a megvetés minden formájától, továbbá űzzön el minden erőszakot és megkülönböztetést” (Misericordiae Vultus, 23). A világhálónak is vannak valódi polgárai. Az internetes hálózatokhoz történő csatlakozásból az is következik, hogy felelősséget viselünk a többiekért, akik, noha nem látjuk őket, valós személyek és méltóságukat tiszteletben kell tartani. A világhálót lehet arra használni, hogy egészséges és az osztozásra nyitott társadalmat építsünk.

A kommunikáció, annak helyszínei és eszközei kiszélesítették számos ember látóhatárát. Ez Isten ajándéka és ugyanakkor nagy felelősség. Szeretném a kommunikációnak ezt a hatalmát úgy meghatározni, mint személyes “közelség”. A kommunikáció és az irgalmasság közötti találkozás olyan mértékben lesz termékeny, amennyire képes ilyen személyes közelséget teremteni, amely a másikkal törődik, vigasztalja, gyógyítja, kíséri és vele örül. A megosztott, darabjaira esett, ellentétekre épített világban az irgalmassággal történő kommunikáció azt jelenti, hogy hozzájárulunk a jó, szabad, szolidáris közelséghez Isten gyermekei, az emberségben testvérek között.

2.3. Liturgikus vonal

2.3.1. Az evangéliumi szakasz kapcsolódási pontjai a szentmise szertartásának egyéb szövegeivel

A mai nap nagyböjt 4. vasárnapja, az ún. „Laetare-vasárnap”, mely a kezdőének első szavának latin fordításából ered: „Örvendezz, Isten népe!”.

E napon az *evangéliumban* (Lk 15,1-3.11-32) a tékozló fiú egyedül Lukácsnál olvasható, rendkívül érzékletes történetét olvashatjuk, mely az Istennek a hozzá visszatérő, korábban eltávolodott ember feletti örömét állítja a középpontba. Az édesapa szelíd, szerető és irgalmas alakja az Atyát mintázza, s azt próbálja bemutatni e példázat, miként viszonyul Isten az ellene vétkezőkhöz.

A *kezdőének* az anyja kebelén megnyugvó gyermek képét idézi fel számunkra, kapcsolódva ezzel az Istennek az evangéliumban is megfigyelhető szülői szeretetehoz hasonló gondoskodásához.

A kezdő könyörgés a békítés mozzanatában kapcsolható az evangéliumhoz: „Istenünk, te szent Fiad által csodálatos módon magadhoz békítetted az emberiséget” – az Atya békítő szeretete mutatkozik meg a tékozlóról szóló példabeszédben is.

Az *olvasmány* (Józs 5,9a.10-12) az Ígélet földjén folytatott lakomáról szól. Ezzel egyrészt folytatja a nagybőjti, kivonulás történetéhez kapcsolódó olvasmányok sorát, másrészt pedig kapcsolódik a mai evangéliumhoz a lakoma motívumával. Érdekes megfigyelni, a példabeszédbeli ifjú éhsége miatt indult haza Atyjához!

Ez indította az *evangélium előtti versben* (Lk 15,18) is idézett mondat megfogalmazására: „Fölkelek, és atyámhoz megyek, azt mondom néki,» Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened «”. Az Atyát viszont nem érdekelte, mi indította a visszatérésre, mindenképp örült neki, s rögvest úri lakomával köszöntötte gyermekét. Az közös étkezés, lakomázás örömteli motívuma az ó-és az újszövetségi Szentírásban egyaránt kiemelkedően fontos – maga a Szentmise is egy „húsvéti lakoma”.⁹⁰

A *válaszos zsoltár* (Zsolt 33,2-3.4-5.6-7) továbbviszi ezt a gondolatot, amennyiben – átvittén – az édes íz érzékelésével jellemzi az Istent: „Ízleljétek és lássátok, milyen édes az Úr”. Majd pedig az „édesnek” bizonyult Mindenható irgalmáról és megszabadító erejéről tanúskodik, aki nem rest megsegíteni a hozzá fordulókat: „Kerestem az Urat, és ő meghallgatott engem, és kiragadott minden rettegésből... Az Úr meghallgatta a szegényt, aki hozzá kiáltott, és minden szorongatásából kiszabadította”.

A *szentlecke* (2Kor 5,17-21) bűnbánatra hív, hangsúlyozva, Isten már „nem tartja számon vétkeinket”: „Isten ugyanis Krisztusban kiengesztelődött a világgal. Nem tartja számon vétkeinket. Krisztus nevében kérünk: engesztelődjete ki Istennel”.

Az egyetemes könyörgések több ponton kapcsolódnak a tékozló fiú történetéhez: ilyen az Atyához bizalommal való fordulás (a papi bevezetőben), a testvéri lakoma képe (első és második könyörgés). Az éhezők és rászorulók segítségéhez, valamint az éhségcsillapítás megfelelő módjához kapcsolódik a harmadik és a negyedik könyörgés: „Adj kenyeret az éhezőknek, és munkalehetőséget a rászorulóknak!”; „Add, hogy az emberek ne a bűn árán szerzett örömmel csillapítsák

⁹⁰ vö. Sacrosanctum Concilium,

http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_hu.html, 47.

szertetettségüket!". A papi záró ima pedig a megbocsátásról szól: „Segíts, hogy az ellenünk vétkezőknek készséges szívvel megbocsássunk, és így mi magunk is elnyerhessük tőled bűneink bocsánatát!".

Az *áldozási ének* (Lk 15,32) a megtérő bűnös feletti öröm szavait ismétli az evangéliumból: „Örülöd kell, fiam, mert testvéred halott volt, és életre kelt, elveszett és hazakerült".

Az *áldozás utáni könyörgés* pedig az isteni kegyelemért fogalmazza meg egyházunk fohását: „Istenünk, te megvilágosítasz minden embert, aki a világra születik. Kérünk, ragyogja be szívünket kegyelmed fénye, hogy mindig úgy gondolkodjunk, ahogy hozzád méltó, fölségednek kedves, és őszintén szeressünk téged".

2.3.2. Liturgikus énekek

A *Graduale Hungaricum* című gyűjtemény, amit a Premontrei Rend Gödöllői Kanóniája adott ki 2007-ben, a következő számú éneket hozza Nagyböjt 4. vasárnapjára:

105 Vigadozzál, Jeruzsálem

106 Vigadtam

107 Akik az Úrban bíznak

108 Dicsérjétek az Urat

109 A Kenyér

110 Jeruzsálem

2.4. Pedagógiai vonal

2.4.1. Tantörténet

„Apám! Add ki nekem az örökség rám eső részét!” (Lk 15,12)

Az ajándék

Egy végzős egyetemista fiú már hónapok óta kinézett magának egy sportkocsit az egyik autószalomban. Tudta, apjának nem okozna gondot, hogy megvegye neki, ezért volt olyan bátor, és ezt kérte magának ajándékba annak örömeire, hogy befejezi az egyetemet.

A fiú véletlenül megtalálta az apja íróasztalán a kocsit megrendelőlapját. Nagyon megörült, hogy meg fogja kapni a kocsit, és izgatottan várta a diplomaosztó napját. Amikor végre eljött a nagy nap, és megkapta a diplomát, édesapja behívta az irodájába, és ezt mondta:

"Fiam! Büszke vagyok rád, és nagyon szeretlek! Örülök, hogy ilyen jól helyt álltál az egyetemen, és most elkezdheted a nagybetűs életet. Hadd nyújtsam át sok szeretettel ezt az ajándékot.- - és erre egy szép díszdobozt vett elő.

A fiú izgatottan kezdte el kinyitni a dobozt, és döbbenet láta, hogy egy Biblia volt benne, melybe arannyal bele volt gravírozva a neve. Nagyon mérges lett és ezt üvöltötte: "Apám! Van egy csomó pénzed és erre csak egy Bibliát vagy képes ajándékba adni!?- - végül mérgében elrohant, és otthagya a Bibliát a kis díszdobozban.

Évekkel később a fiú nagyon sikeres lett az üzleti életben. Volt egy jó állása, csodálatos családja és mindenki egészséges volt. Egyik nap eszébe jutott az édesapja,

hogy meg kellene látogatnia, mivel már idős volt. A diplomaosztó napja óta nem látta. Miközben ezen gondolkodott, telefonon hívták és közölték vele a szomorú hírt, hogy az édesapja meghalt. Nagyon megdöbbsent!

Amikor elkezdte intézni a temetés körüli teendőket, elment az apja házába, mivel szüksége volt néhány hivatalos papírra. Amint belépett a házba szomorúság és megbánás fogta el. Apja iratai között keresgélve megtalálta azt a Bibliát, amit kapott tőle. Érintetlenül ott volt az asztalán, ahogy azt ő ott hagyta. Könnyes szemmel nyitotta ki, és az első oldalon a Máté 7,11 szerepelt apja kézírásával: "Ha tehát ti gonosz létekre tudtok jó ajándékokat adni gyermekeiteknek, mennyivel inkább ad jót a ti mennyei Atyátok azoknak, akik kérik tőle? -És ahogy olvasta ezt az igét, a Biblia hátuljából kicsúszott egy slussz kulcs. Annak a sportkocsinak a kulcsa, amit apjától kért. A bilétáján a szalon neve, ahol átveheti, és egy megjegyzés: kifizetve.

Milyen sok alkalommal utasítjuk vissza Jézus ajándékait, csak azért, mert nem abban a csomagolásban kapjuk, mint ahogyan azt kértük!

Forrás: <https://honlap.parokia.hu/lap/hirlevel/ujzag/cikk/mutat/4352/?i=742>

Kép forrása: <https://pxhere.com/hu/photo/1420845>

„Fiam! te mindig velem vagy, és mindenem a tiéd. De vigadozni és örövendezni kellett, mert ez az öcséd meghalt, és föltámadt, elveszett, és megtaláltatott.” (Lk 15,32)

Wass Albert – Te és a világ. Igazság

Aki azt mondja Neked, hogy a rossznak győzelme lehet a jó fölött, az vak. Legyőzheti-e a felhő a napot? A sötétség a világosságot? Tél a tavaszt?

A győzelmet azonban ne téveszd össze a sikerrel. A felhőnek sikerül magát a nap és a föld közé tolnia. De legyőzte-e vajon a napot ezzel? S ha igazságról beszélsz, akkor is vigyázz. Ne a magad egyéni érdekét vagy egy csoport érdekét nevezd igazságnak. Érdek annyi van, ahány ember a földön. De igazság csak egy. A gyertyaláng és a reflektorfény csak méreteikben különböznek egymástól, lényegükben azonosak.

Az igazság nem emberi mérték és így ne várd tőle, hogy emberi tulajdonsággá váljék. Igazság az, hogy élsz, és hogy jogod van élni, mert megszülettél. Hogy minden ember egyforma abban, hogy meztelenül jött ide, és meztelenül, egészen meztelenül tér vissza innen. Hogy aki jó, azt baj nem érheti, akármilyen is történjék vele: egyenesen járhat, és nyílt homlokkal nézhet szembe a világgal. Ezek az igazságok.

De nem feltétlen értékű igazság az, hogy Tied a kabát, amit szekrényedben őrzöl. A gyapjú, amiből készült, a juhé volt. Te azt vallod, hogy igazságos úton lett a Tied, de a juhnek erről bizonyára más véleménye van.

A valódi igazságban bízhatasz bátran, kára nem eshetik. Felkél a nap, bármilyen sötét is legyen előtte az éjszaka.

Ha mégis látnod kell, hogy itt-ott, az emberi hangyaboly külön-életében a rossz látszólag győz a jó felett: ne tévesszen meg ez a látszat. Káin sohasem győzte le Ábelt. Csak megölte.

Jusson eszedbe, hogy van egy jelvény, amit sokan hordanak, de kevesen értenek meg. Azt hirdeti, hogy sok idővel ezelőtt keresztre feszítettek Valakit, aki győzött az emberek bűnei fölött.

Kép és forrás: https://kyraversek.blog.hu/2011/02/13/wass_albert_igazsag

2.4.2. Evangélium témáját feldolgozó versek

Aranyosi Ervin: Én nem adom el a lelkem!

Én nem fogom eladni lelkem,
azé lesz majd, ki hisz nekem!
Vigyázok rá, oly becses nékem,
mint teremtőm, az Istenem!
Hazugság engem el nem érhet,
kincs és vagyon nem tántorít,
engem csak szeretet vezérel,
jószág, igazság bátorít.
Én nem fogom eladni lelkem,
mert fontosabb becsületem.
Csak igaz szó hagyja el ajkam,
csak azt szajkózom szüntelen.
Némaságot sosem fogadtam,
s tovább adom, amit tudok.
Ha tiszta szívem hűen szolgál,
tudom, a mennybe feljutok.

Ám nem lesz lelkem szolgálkú!
Szívem gazzal nem alkuszik!
Nem lehet minden vers remekmű,
amely fellázad és uszít!
Hinni a jót és továbbadni,
ritmust, rímet teremteni,
mindig a jó úton haladni,
éhező lelket menteni.
Ez az én dolgom, erre tettem,
tisztességgel becsülem.
Mint az, ki egykor ott végezte
a keresztfán, feszületen.
Én nem fogom eladni lelkem,
a szeretetet hirdetem.
S ha életcélom így megnyertem,
csak annyi kell, hogy higgy nekem.

Kép és forrás: <http://versek.aranyosiervin.com/tag/igazsag/>

"Élj színlelés nélkül,
Szeress függés nélkül,
Hallgass ítékezés nélkül,
Beszélj bántás nélkül! "

Forrás: <https://www.facebook.com/Lelekcepppek/posts/%C3%A9lj-sz%C3%ADnlel%C3%A9s-n%C3%A9k%C3%BClszeress-f%C3%BCgg%C3%A9s-n%C3%A9k%C3%BCIhallgass-%C3%ADt%C3%A9kez%C3%A9s-n%C3%A9k%C3%BCIbesz%C3%A9lj-b%C3%A1nt%C3%A1s/703860042977398/>

Haraszti Sándor – Ne dobj követ...

Ítélni könnyű... Megérteni
próbáld a lélek tenger titkát.
Ne prédikálj, te vélt erényes,
ne emlegess te jellemsziclát,
ki azt sem tudod, mit jelent:
bűnbánattal a mélybe' lent
mellet vervén meakulpázni,
magad őszintén megalázni,
bízván erősen, hogy soha
többé nem visz a mostoha
élet kényszere bűnesetbe...

Mit tudod te, hogy mi az Élet,
ki gyáva voltál merni egyszer...
Nem rója Isten érdemül fel,
hogy nagy titokban, csendben éled
bűnt sóvárgó életed le.
Elfonnyadsz, várván végre merni,
miként a többi: bűnbeesni.
És közben ébren azt lesed,
botránkozni, hogy min lehet.

Követ ragadsz, szirteket tördelsz,
végítéletet emlegetsz...
Karod ereszd le, szállj magadba,
vajon belül milyen lehetsz,
te erénycsósz, gyáva, senki ember?

Osonj el csendben, mást, mit tehetsz?

Ítélni könnyű... Megérteni
próbáld a lélek tenger titkát.
Vagy ennek híján, te vélt erényes:
görgess magadra szirtet, sziklát.

Ne dobj követ a bűnösökre,
akiknek Krisztus megbocsátott.
Kárhóztatástok visszahullik,
farizeusok, tireátok.

Forrás: <https://keresztynversek.wordpress.com/tag/itelkezes/>

Kép forrása: <http://csokantikvitas.hu/6941-tetel-a-kodobo-szobra/>

Füle Lajos – Fellebbezés

Mindig lesznek, akik ítélnek,
lesz rá ok is: mindenki foltos,
de akik a Krisztusnak élnek,
fellebbeznek az Irgalomhoz.

Forrás: <https://keresztynversek.wordpress.com/tag/itelkezes/>

2.4.3. Evangéliumhoz kapcsolódó festmény

Rembrandt van Rijn: A tékozló fiú hazatérése, 1661–1669

[https://en.wikipedia.org/wiki/The_Return_of_the_Prodigal_Son_\(Rembrandt\)#/media/File:Rembrandt_Harmensz_van_Rijn_-_Return_of_the_Prodigal_Son_-_Google_Art_Project.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Return_of_the_Prodigal_Son_(Rembrandt)#/media/File:Rembrandt_Harmensz_van_Rijn_-_Return_of_the_Prodigal_Son_-_Google_Art_Project.jpg)

2.4. Kérdések az evangéliumhoz

- Merem-e belátni a hibáimat, s vállalni érte a következményeket?
- Megrendülök-e a másik ember fájdalmát, nyomorát látva?

3. Oratio – imádság

A szentmise első könyörgése

Istenünk, te szent Fiad által csodálatos módon magadhoz békítetted az emberiséget. Engedd, kérünk, hogy keresztény néped készséges önátadással és élő hittel készüljön a közelgő ünnepekre. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké.

Evangéliumhoz kapcsolódó fohász

Mennyei Atyám, Jézus nevében kérlek, küldd el az emlékezés és a bátorság Lelkét, hogy Rád, mint mennyei Édesapámra, a másik emberre pedig, mint testvéremre tekintsek mindig, és így is éljek! Ámen.

4. Contemplatio – szemlélődés

Fotó az evangéliumi szakaszhoz

Pillanatkép a Janusz Egyetemi Színház Tékozló fiú c. előadásából (Rendező: Dr. Tóth András Ernő)

https://jesz.pte.hu/tekozlo_fiu

5. Condivisio – megosztás

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

- Bármilyen messzire is kerülök az Atyától, ő mindig visszavár.
- Mindig megmaradok Isten gyermekének, s embertársam testvérének.

6. Actio, operatio – tettekre váltás

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- Merjek bízni az Atyában, merjem hinni, hogy nem mond le rólam.
- Az örömhír feladattá is válik, hogy erre mindig emlékezzem, és ennek a fényében éljek, járjak!